

Bir mavzuda uch fikr Tarixdan ham onlayn olimpiada bo'lsa...

Lekin 4–11-sinflarda olimpiada faqatgina matematika, informatika, kimyo, biologiya, fizika fanlaridan o'tkazilishi belgilangani tarix faniga qiziqishi bor o'quvchilarni ranjitadi.

2-bet

Attestatsiya va akkreditatsiya: maqsad va yakuniy xulosa

2020-yil umumiy o'rta ta'lim muassasalarini attestatsiyadan o'tkazish rejasiga ko'ra tuman (shahar) attestatsiya komissiyalari tomonidan malakali ekspertlarni jalb etgan holda 858 ta maktab faoliyati tashqi baholashdan o'tkazildi.

3-bet

Ustama olishga kimlar haqli?

Nizomda ilg'or pedagoglar, psixolog va kutubxonachilar rag'batlantirilishi nazarda tutilgan bo'lib, bu ro'yxatga maktab direktori, direktor o'rinbosarlari, logoped kiritilmagan. Sabab?

5-bet

Kuch — bilim va tafakkurda

Marifat

1931-yildan chiqa boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2020-yil 17-iyun, chorshanba № 20 (9293)

Xalq ziyolilari gazetasi

Abituriyentga yordam:

Qabul kvotalarining yo'nalishlar bo'yicha solishtirma jadvali

Bu yil abituriyentlarga test sinovi topshiriladigan fanlar majmuasi ketma-ketligi bir xil bo'lgan beshtagacha bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha tanlovda ishtirok etish huquqi berildi. Bu esa muvaffaqiyatga erishish imkonini oshiradi. Biroq undan unimli foydalanish uchun astoydil bilim egallash bilan bir qatorda besh yo'nalishni tanlashda shoshmashosharlikka yo'l qo'ymaslik lozim. Mavjud ma'lumotlar tahlil qilinib, so'ngra bir qarorga kelinsa, muvaffaqiyat sari muhim qadam tashlangan bo'ladi.

Tahlil tarozisida tortilishi lozim bo'lgan ana shunday ma'lumotlardan biri kvota masalasidir. Yaqinda joriy yilgi qabul kvotalari e'lon qilindi. Ularda kunduzgi, kechki va sirtqi ta'lim shakllari bo'yicha barcha qabul ko'rsatkichlari batafsil berilgan. Shundan kelib chiqqan holda, besh yo'nalish ketma-ketligini belgilashdan oldin tanlangan fanlar majmuasiga mos qaysi yo'nalishlar mavjudligini, oliy ta'lim muassasalari kesimida ushbu yo'nalishlarga qancha qabul kvotalari ajratilganini nazardan o'tkazish muhim.

8–9-betlar

Bizni internetda ham kuzating! www.marifat.uz [/marifat.uz](https://www.facebook.com/marifat.uz) [@marifatziyo](https://www.instagram.com/marifatziyo)

Ushbu sonda matematika, fizika, ingliz va fransuz tillari fanlaridan test namunalari nashr qilinmoqda!

Obuna bo'lishni unutmang!

O'qituvchi
nimani
o'ylaydi?

Har yili oliy ta'lim muassasalariga kirish imtihonlari fursati yaqinlashaversa, repetitorlar va maktab o'qituvchilari haqida muhokamalar boshlanadi. To'g'ri, bu borada repetitorlarning ulushi ko'proq, negaki maktab o'qituvchisining dars o'tishdan boshqa "muhim" ishlari ham ko'p-da. Repetitorlarning birinchi yutug'i o'quvchilarni saralab olishidir. Maktabda yaxshi o'qigan bolagina shu saralovdan o'tmaydimi? Tizimda joriy etilgan variativ ta'lim hali natijasini ko'rsatmagan bo'lsa-da, keyingi yillarda shu orqali o'quvchilarning oliy ta'limga qamrovi kengayadi, deb o'ylayman. Agar o'quvchi 5-sinf dan tanlov sinflarini tanlasa, bu ko'rsatkich yana ham yuqorilashi shubhasiz.

Dilfuza RAHIMOVA

Oliy ta'lim muassasalariga kirishda ichki ishlar va harbiy xodimlarning farzandlariga imtiyoz berilganidan ko'pchilik norozi bo'lgan edi. Ammo men buni to'g'ri bo'lgan deb hisoblayman. Harbiylar davlat himoyasi yo'lida qayerga jo'natilsa, shu yerda ishlashga majbur. Farzandlari endi bir maktabga moslashib, o'qituvchisiga mehr berganda yana boshqa joyda shunday boshidan ko'nikishga to'g'ri keladi. Qolaversa, bolalar otasini haftalab ko'rmagan paytlari bo'ladi. Ularning mehnati — mashaqqat. Shunday ekan farzandlari uchun berilgan bunday imtiyoz aslo o'rinsiz emas. Kvota masalasiga kelsak, ular uchun umumiy hisobdan tashqari 4–5 tagacha o'rin beriladi. Va shu kam o'ringa ham raqobat orqali erishiladi.

Yalgash SHAMURATOV

O'qituvchi minbari

Bir mavzuda uch fikr

Tarixdan ham onlayn olimpiada bo'lsa...

Xalq ta'limi tizimida o'tkazilayotgan islohotlar diqqatga sazovor. 2019/2020-o'quv yilidan bilimlar bellashuvi to'xtatilib, 4–11-sinf o'quvchilari o'rtasida onlayn olimpiada o'tkazilishi belgilandi. Bu juda katta ijobiy o'zgarishlardan biri bo'ldi, desak xato bo'lmaydi.

Birinchi, hududlarda bilimlar bellashuvdagi nohaqliklarga, o'zaro tortishuvlarga chek qo'yilib, o'quvchilar xolis baholarini biladi, sog'lom raqobat muhiti yaratiladi. Ikkinchi, o'quvchilarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmasi shakllanadi. Shuningdek, yana bir qator ijobiy taraflari bor. Lekin 4–11-siniflarda olimpiada faqatgina matematika, informatika, kimyo, biologiya, fizika fanlaridan o'tkazilishi belgilangani tarix faniga qiziqishi bor o'quvchilarni ranjitadi. Fuqarolik jamiyatini qurish asosiy vazifamiz ekan, yoshlarning ijtimoiy, siyosiy, huquqiy bilimlarini shakllantirishda, faol fuqarolik pozitsiyasini egallashda tarix fanining o'rni nihoyatda beqiyosdir.

Abdulla KARIMOV

Til va adabiyot barchaga zarur

Umumta'lim maktablari, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari o'quvchilari uchun "Onlayn olimpiadalar tashkil etish va iqtidorli o'quvchilar zaxirasini shakllantirish" axborot tizimi — *olympiad.uz* ishga tushirilganiga ko'p vaqt o'tgani yo'q.

Ushbu yangi platforma iqtidorli o'quvchilarning bilim olishga qiziqishini oshirish, ularning ijodiy faolligini qo'llab-quvvatlash, fanlarga oid qo'shimcha materiallar bilan ta'minlab borish, egallagan bilimlarini baholash, natijalarini onlayn monitoring qilish imkoniyatini yaratadi. Ammo bu olimpiadaga qatnashish uchun o'quvchilardan ko'ra ularning ota-onalari hamda fan o'qituvchilari ko'proq urinayotgandek, nazarimda. Murakkablik darajasi turlicha bo'lgan 20 ta test savollaridan iborat topshiriqlarni bajarish uchun o'quvchilarga bir soat vaqt ajratiladi. Test savollarini o'quvchining o'zi ishlaganini bilmaslik, imtihon qay tarzda bo'lganini nazorat qilmaslik holatlari izoh va tajriba talab etadi. Yana bir masala shuki, onlayn olimpiada faqatgina fizika, matematika, biologiya, kimyo, informatika va axborot texnologiyalari fanlaridan o'tkazilayotgan maktab yoshidagi o'g'il-qizlarni to'liq qamrab olmaydi. Boisi, hamma o'z qiziqqan yo'nalishi bo'yicha tanlovda qatnashishni

istaydi, jumladan, ona tili va adabiyot fani bo'yicha ham.

Ushbu fandan maxsus onlayn olimpiada, shu qatori onlayn to'garaklar tashkil etilishi barcha o'quvchi uchun foydali. Olimpiada trening-o'qituvchilar tashabbusi hamda informatika o'qituvchilari sa'y-harakatlari bilan amalga oshiriladi. Bu orqali bolalarning quyi sinflardan hunar o'rganishga qiziqishi ortadi, iqtidorini namoyon etishi uchun sog'lom raqobat muhiti yaratiladi. Ular qaysi kasbni egallashga intilishlaridan qat'i nazar, o'z tilini, til me'yorlari va grammatikasini puxta bilishlari lozim. "Filolog kundaligi", "Yosh tilchilar", "Onlayn testlar" telegram kanallari mavjud. Ammo ona tilimizga oid testlar berilayotgan guruhlarda ham faqatgina DTM testlari yoxud sinflar kesimidagi testlar berib borilyapti.

Xurshida RO'ZIYEVA,
Toshkent shahridagi
204-maktab o'qituvchisi

O'quvchi uchun yaxshi imkoniyat

Har qanday yoshdagi o'quvchiga onlayn olimpiada beradigan birinchi narsa bu o'z bilimlarini sinab ko'rish imkoniyatidir. Birinchi, bunday olimpiadalar o'quvchilarning bilimidagi bo'shliqlarni ochib beradi. Ikkinchi, tafakkurini charxlaydi, o'quvchi o'zini bilimdon inson sifatida anglashiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Har qanday olimpiadada vazifalar darslarda taklif qilinganlardan sezilarli darajada farq qiladi va birinchi navbatda u shuni bilan qiziqarlidir. Onlayn olimpiada OTM yoki respublika fan olimpiadalariga tayyorlanishda yaxshi samara beradi. Kompyuter texnologiyalari tashkiliy jihatdan juda qulaydir. Bolalarni muayyan joyga olib kelishning, o'qituvchilar yoki ota-onalarning vaqtini olishning hojati yo'q.

Olimpiadada qatnashish uchun sayt tashkilotchisi haqidagi ma'lumotlarni diqqat bilan o'qib chiqishingiz kerak. Agar unda keltirilgan ma'lumotlar qiziq bo'lsa, unda ishtirok etish uchun ariza topshirish va puxta tayyorgarlik ko'rish kerak. Belgilangan vaqtda saytga, shaxsiy sahifangizga kirishingiz va vazifalarni bajarishingiz kerak.

Malika TLEGENOVA,
Xo'jayli tumanidagi
35-maktabning matematika fani
o'qituvchisi

Har bir darsning muvaffaqiyati o'qituvchining o'z oldiga qo'ygan maqsadiga bog'liqdir. Qachonki maqsad aniq, o'lchamli, erishimli, ahamiyatli, real asoslangan va vaqt bilan chegaralangan bo'lsa, dars samaradorligi ta'minlanadi. Dars turini tanlash va undan mavzuni bayon etish jarayonida unumli foydalanish ham muhim. Hozirgi texnika davrida yanada chuqur va mustahkamroq bilim olish, individual sharoitda ta'lim olish imkoniyatini beruvchi va eng asosiysi, hech kim fikrni chalg'ita olmaydigan ta'lim turlaridan biri — onlayn darslardir.

Erkin va xotirjam o'zlashtirishdi

Onlayn darslar ta'lim oluvchi va beruvchiga ko'p imkoniyat berishi tajribalardan ma'lum bo'ldi. Ta'lim oluvchi, ya'ni o'quvchilarning psixologik xususiyatlaridan kelib chiqib yondashadigan bo'lsak, tortinchoq, tabiatan ko'pchilik orasida o'zini erkin his qilolmaydigan o'quvchilar mustaqil va individual ishlash orqali o'z bilimlarini erkin namoyish etishlari mumkinligi yaqqol isbotlandi. Yana bir ahamiyatli tomoni shundaki, jarayon onlayn darslarni farzandlari bilan birga kuzatgan ota-onalar ham uchun foydali bo'ldi. Bu orqali ular farzandlarining erishgan va egalayotgan bilim, malaka, ko'nikmalarini ko'rishdi. Ustozlik mas'uliyati va mashaqqatini his qilishdi.

Ingliz tili fani o'qituvchisi sifatida onlayn darslardan ko'p narsa o'rgandim, tajriba orttirdim. O'quvchilarimda ham yangi qirralar ochilib, o'zlashtirish darajasi sezilarli o'sganligini bildim. Bu asosan sekin harakat qiluvchi o'quvchilarimda ko'rindi. Ular onlayn darslarda xotirjam va mustaqil ishlashdi. Televizion darslarda mavzuning eng muhim joylari o'rgatildi. Shu sabab o'quvchilar ota-onalari bilan hamkorlikda qo'shimcha manbalardan o'qib, o'rganib bilimlarini yanada mustahkamladi. Internetdan unumli foydalanish ko'nikmasi shakllandi.

Mavluda TUGALOVA,
Buloqbochi tumanidagi
32-maktabi o'qituvchisi

Shijoatlilar bor bo'lsin

Karantin tufayli masofaviy ta'limga o'tgan ilk kunlarimizdanoq jarayonlarga o'qituvchilar ham, o'quvchi va ota-onalar ham tezda moslashishga harakat qildi. Teleekran ortida qanchadan qancha ustozlar birlashib, mehnat qildilar. Shuningdek, hududlarda ham ushbu jarayonlarga o'z hissasini qo'shishga bel bog'lab, tashabbus ko'rsatgan ustozlar borligi bizni quvontirdi.

Xususan, Farg'ona viloyati Uchko'prik tumanidagi 29-maktabning ingliz tili fani o'qituvchisi Nafisa Ortiqova Respublika bo'yicha 13 nafar ingliz tili fani ustozlarini tanlov asosida saralab, jamladi. Telegram messengerida kanal ochib, ingliz tilidagi teledarslarga mos matn, tasvir va audio ko'rinishidagi dars ishlannmalarini joylab bordi. Bu onlayn darslarni o'z vaqtida kuzatolmagan yoki ingliz tilida taqdim etilgan darslarni tushunmay qolgan o'quvchilar uchun ayni muddao bo'ldi.

Ushbu kanalda 8000 dan ziyod a'zo jam bo'ldi. Har bir sinf uchun materiallarni tayyorlashda N.Ortiqovaga respublikamizning turli viloyatlaridan yig'ilgan ustozlar sidqidildan yordam berdi. Bundan tashqari, kanal asoschisi o'qituvchilarning vaqtini mazmunli o'tkazish, ularning iqtidorlarini yuzaga chiqarish maqsadida "Mahoratli pedagog" jurnali bilan hamkorlikda "Til o'rgan — kelajakka yuzlan!" shiori ostida o'quvchilarni til organishga da'vat etuvchi maqolalar tanlovini o'tkazdi. 3 nafar eng yaxshi original maqola mualliflarining ijodiy ishlari jurnal sahifalaridan o'rin olishiga imkon yaratildi.

Barcha ingliz tili fani o'qituvchilari kabi biz ham ushbu tashabbuskor ustozlarning mehnat mahsullaridan kundalik onlayn darslarda foydalandik, bu o'quvchilar va ota-onalar uchun ham qulaylik yaratdi.

Mohidil XUSHVAQOVA,
Saidaxon MAJIDOVA,
Izboskan tumanidagi
15-maktabning ingliz tili fani o'qituvchilari

Attestatsiya va akkreditatsiya: maqsad va yakuniy xulosa

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qaroriga asosan idoraviy mansubligi va mulkchilik shaklidan qat'i nazar, barcha ta'lim muassasalarini attestatsiya va davlat akkreditatsiyasidan o'tkazish Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifati nazorat qilish davlat inspeksiyasiga yuklatilgan. Shunga muvofiq 2020-yil umumiy o'rta ta'lim muassasalarini attestatsiyadan o'tkazish rejasiga ko'ra tuman (shahar) attestatsiya komissiyalari tomonidan malakali ekspertlarni jalb etgan holda 858 ta maktab faoliyati tashqi baholashdan o'tkazildi.

tegishli tashkilotlar orqali qoplanishini ta'minlash choralari ko'rish;

fan o'qituvchilari tomonidan (pedagogik yuklamasiga muvofiq o'quvchilar bilan individual ishlash hisobidan) haftasiga 2 soat past o'zlashtiruvchi o'quvchilar bilan yakka tartibda ishlash, fan to'garaklari faoliyatini yo'lga qo'yish va natijaviyligini nazoratga olish.

Ta'lim sifati masofaviy ta'minlash

Pandemiya sharoitida Ta'lim sifati nazorat qilish davlat inspeksiyasi o'z faoliyatini mamlakatimiz aholisining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligini ta'minlash maqsadida belgilangan choratadbirlar doirasida amalga oshirmoqda: — masofaviy ta'lim sifati ta'minlashga qaratilgan "Ta'lim sifati baholash tizimini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari", "O'quvchilarda mantiqiy va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish", "O'quvchilarning o'qish va matematik savodxonligini baholash" mavzularida onlayn seminar tashkil etildi;

— karantinga oid choralar amal qilish davrida davlat akkreditatsiyasi to'g'risidagi guvohnomasining amal qilish muddati tugaydigan maktablarni akkreditatsiyalash muddati joriy yilning 31-dekabriga qadar uzaytirildi;

— ta'lim muassasalarini akkreditatsiyalash jarayonini masofadan turib tashkil etish imkonini beruvchi "ONAKS" elektron platformasi ishga tushirildi;

— tuman (shahar) tashqi attestatsiya komissiyasi a'zolari hamda ekspertlar uchun "ONAKS" — elektron platformasini ishga tushirish tartibi to'g'risida doimiy harakatdagi masofaviy o'qish yo'lga qo'yildi.

Mazkur platforma qisqa vaqt ichida umumiy o'rta ta'lim maktablari to'g'risida tahliliy ma'lumotlarni to'plashda qulaylik yaratish bilan birga, attestatsiya jarayonidagi byurokratik to'siqlarni olib tashlash, korrupsiyaning oldini olish, mutaxassislarining vaqti va yo'l xarajatlarini tejash hamda tezkor axborot almashish imkonini bermoqda. Elektron platforma ishga tushirilgandan buyon ichki attestatsiyadan o'tkazilgan 684 ta, tashqi attestatsiyadan o'tkazilgan 152 ta umumiy o'rta ta'lim maktablarining hujjatlari "ONAKS" — elektron platformasi orqali qabul qilindi. Qabul qilingan ichki attestatsiya hujjatlarining 508 tasi o'rganib chiqildi. O'rganish natijalariga ko'ra 18 ta hujjatda kamchilik aniqlanib, bartaraf etish uchun maktablarga qaytarildi, 379 tasiga tashqi attestatsiya o'tkazishga ruxsat berildi. Bugungi kunda 176 ta hujjat o'rganish jarayonida.

Karantin choralari joriy etilguncha tashqi attestatsiyadan o'tkazilgan 152 ta maktab hujjatlari platforma orqali qabul qilinib, ularning 143 tasi akkreditatsiyalandi, tashqi baholash jarayonlari "Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini attestatsiyadan o'tkazish mezonlari" asosida tashkil etilmaganligi uchun 9 ta umumiy o'rta ta'lim maktabi akkreditatsiyadan o'tmadi. Kelgusida umumta'lim muassasalarining attestatsiya va akkreditatsiya hujjatlarini qabul qilish va xulosa tayyorlash to'liq "ONAKS" elektron platformasi orqali amalga oshiriladi.

Ravshan ERGASHEV,

Ta'lim sifati nazorat qilish davlat inspeksiyasi Umumiy o'rta ta'lim maktabdan tashqari ta'lim muassasalarini attestatsiyadan o'tkazish bo'limi boshlig'i

Yangicha ishlash amaliyoti

Davlat inspeksiyasi qoshidagi doimiy faoliyat ko'rsatuvchi akkreditatsiya komissiyasi tomonidan 803 ta (93,5 foiz) muassasa akkreditatsiyalanib, muvofiqlik sertifikatlari rasmiylashtirildi. 55 ta (6,5 foiz) umumta'lim maktabi belgilangan ta'lim sifati talablariga javob bermaganligi uchun attestatsiyadan o'tmadi va akkreditatsiyalanmadi. Bu maktablarda aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha aniq reja va muddatlarga asoslangan 803 ta yo'l xaritasi ishlab chiqilib, ijroga yo'naltirildi. Natijada umumta'lim maktablari faoliyatida aniqlangan 7 657 ta kamchilik bartaraf etildi.

Aytish joizki, joriy yilda 2 420 ta umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ta'lim sifati ichki baholash tizimi joriy etildi. Bu tizim ta'lim muassasalarida muntazam o'zini o'zi baholash orqali ta'lim xizmatlari sifati oshirish va ta'lim sifati madaniyatini shakllantirish imkonini berdi. Pedagoglar, o'quvchilar va ularning ota-onalari o'rtasida so'rovnoma o'tkazish orqali ta'lim muassasasi faoliyatini takomillashtirish tizimi yo'lga qo'yildi. Qolaversa, maktablarda ta'lim maqsadlarini rejalashtirish va amalga oshirish uchun ma'lumotlar to'plash va uni umumlashtirish tizimi shakllantirildi. Ta'lim sifati rivojlantirish bo'yicha maktabning istiqbol rejasini tuzish va KPI — Key Performance Indicator (Ijro ko'rsatkichining kaliti) asosida faoliyatini tashkil etish amaliyoti yo'lga qo'yildi. Shuningdek, o'quvchilar uchun xavfsiz va qulay sharoit yaratilganligi holati tahlil qilinib, muassasaning moddiy-texnik ta'minotini yaxshilash maqsadida yo'l xaritasini tasdiqlash va har chorak yakuni bo'yicha monitoring olib borish amaliyoti yo'lga qo'yildi.

Tashqi baholash mezonlari

Tashqi attestatsiya jarayonida maktablar tomonidan o'tkazilgan ichki attestatsiya natijalarining haqqoniyligi o'rganib chiqilib, o'quvchilarning yetarlicha bilim olishlari uchun muassasada yaratilgan sharoitlarga baho berildi. Xususan, 373 865 nafar bitiruvchi, ya'ni 4-, 9-, 11-sinf o'quvchilaridan nazorat ishlari olindi, 35 300 nafar pedagog, 21 180 nafar o'quvchi va ularning ota-onalaridan maktab faoliyatini baholashga doir so'rovnoma o'tkazildi. 12 708 nafar o'qituvchining dars mashg'ulotlari tahlil qilindi.

Tahlil natijalariga ko'ra:

— ichki baholash natijalari haqiqiy holatdan 6–25 foizgacha oshirib ko'rsatilgan;

— 75 foiz o'qituvchi darsni tayyorlash va o'tkazishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalangan bo'lsa-

da, ularning 12 foizi dars jarayonida o'qituvchining interaktiv usullaridan foydalanmagan, 7 foizi dars jarayonini hayotga bog'lagan holda (kompetensiyaviy yondashuvlar asosida) tashkil etmagan va 6 foizi dars jarayonida o'quvchilarning faol ishtirok etishiga erisholmagan;

— 14 foiz maktablarni boshqarishda o'quvchilarning fikri inobatga olinmagan, o'quvchilar maktab boshqaruviga yetarli darajada jalb etilmagan, bu boradagi olingan so'rovnoma natijalariga ko'ra respondentlarning 12 foizi maktabni boshqarishda o'quvchilar manfaatini birinchi o'ringa qo'yish lozimligini ta'kidlagan;

— maktabdagi ta'lim sifati yuzasidan o'quvchilar va ularning ota-onalari o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma natijasiga ko'ra "Kuzatuv kengashi" faoliyatidan 43 foiz ota-onalar xabardor emas, shuningdek, respondentlarning 23 foizi byurokratiya va qog'ozbozlikka barham berish lozimligini ta'kidlagan;

— tashqi attestatsiyadan o'tkazilgan 858 ta maktabdan 257 tasi (30 foiz)da fizika, 343 tasi (40 foiz)da kimyo-biologiya laboratoriya xonalari talab darajasida emas. Fizika xonasidagi o'quvchilar partasi amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish uchun elektr manbasiga ulanmagan, laboratoriya xonasi jihozlar bilan to'liq ta'minlanmagan. Kimyo xonasidagi maxsus partalar suv va suvoqava tarmoqlariga ulanmagan, mo'rikonli shkaf to'liq o'rnatilmagan. Laboratoriya mashg'ulotlari o'tkazish uchun reaktivlar yetishmaydi.

Buning natijasida fizika va kimyo fanlaridan o'quvchilarning o'zlashtirishi boshqa fanlarga nisbatan ancha pastligi kuzatildi. Xususan, tashqi attestatsiya jarayonlarida olingan nazorat ishlari natijalariga ko'ra nazorat ishi olingan 858 ta maktabdan 230 tasida kimyo fanidan, 218 tasida fizika fanidan birorta ham o'quvchi "a'lo"ga baholanmadi. Shuningdek, **Chortoq tumanidagi 19-, Chiroqchi tumanidagi 99- va 172-maktabda kimyo fanidan, Shumanay tumanidagi 3-, Sardoba tumanidagi 9-, Chiroqchi tumanidagi 99- va 172-maktablarda fizika fanidan 100 foiz o'quvchi "qoniqarsiz" baho olgan.** Nazorat ishlari ishritok etgan 40864 nafar o'quvchilarning 55956 nafari (13,7 foiz) "a'lo", 130 317 nafari (31,9 foiz) "yaxshi", 119 045 nafari (29,1 foiz) "qoniqarli" va 103 326 nafari (25,3) "qoniqarsiz" baholanib, o'quvchilarning umumiy o'zlashtirish darajasi 75 foizni, sifat ko'rsatkichi 46 foizni tashkil etdi. **O'quvchilarning umumiy o'zlashtirish darajasi Andijon viloyatida 68, Sirdaryo viloyatida 67, Namangan viloyatida 66, Jizzax va**

Toshkent viloyatlarida 65 foizni tashkil etib, respublika bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichdan past. Nazorat ishida qatnashgan umumiy o'quvchilarning aksariyati (75 foiz) ijobiy baholangan bo'lsa-da, Sirdaryo viloyatida 9, 11-sinf o'quvchilarning fizika fanidan o'zlashtirish darajasi 53, Namangan viloyatida 50, Toshkent viloyatida 46, Jizzax viloyatida 44 foizni tashkil etadi. Bu ko'rsatkich kimyo fanidan Namangan viloyatida 50, Jizzax viloyatida 47 va Toshkent viloyatida 47 foizni tashkil etib, DTS talablariga to'liq javob bermaydi.

Buning asosiy sabablaridan birini o'qituvchilarning sifat tarkibi talab darajasida emasligi bilan izohlash mumkin. Tashqi attestatsiyadan o'tkazilgan 858 ta maktabda faoliyat ko'rsatayotgan jami 32 041 nafar pedagoglarning 27 936 nafari oliy, 4 105 nafari o'rta maxsus ma'lumotli o'qituvchilar. Oliy ma'lumotli o'qituvchilarning 1 024 nafari oliy toifali, 4 376 nafari birinchi, 8 551 nafari ikkinchi toifali va 13 985 nafari malaka toifasiga ega bo'lmagan mutaxassislardan iborat.

Maqsad va takliflar...

Kamchiliklarni bartaraf etish maqsadiga shakllantirilgan 803 ta yo'l xaritasiga quyidagi tadbirlar kiritildi va bu davom etishi kerak:

o'qituvchilar metod kunlarini samarali tashkil etish, mustaqil malaka oshirishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, maktab kutubxonasini fanlar kesimida o'quv-uslubiy qo'llanmalar bilan ta'minlash;

o'qituvchilarning innovatsion texnologiyalar va ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganishi, ularni ta'lim-tarbiya jarayoniga tatbiq etishlari uchun zarur sharoitlarni yaratish maqsadida maktablarni yuqori tezlikda ega bo'lgan internet tarmog'i bilan uzluksiz ta'minlash choralari ko'rish;

o'qituvchilarga innovatsion texnologiyalar va ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish bo'yicha o'quv-seminarlar tashkil etish, mazkur seminarlarda ta'lim sifati oshirish borasida professor-o'qituvchilar hamkorligida mahorat darslarini o'tkazish yuzasidan oliy o'quv yurtlari bilan memorandum imzolash choralari ko'rish;

o'quvchilarning yangi texnologiyalarga qiziqishini rag'batlantirish, ularning yaratuvchanlik, ijodkorlik qobiliyatlarini ro'yogba chiqarish maqsadida maktabdagi mavjud kompyuter sinflaridan mustaqil foydalanishi uchun yetarlicha shart-sharoit yaratish;

maktabda o'quv jihozlarini inventarizatsiyadan o'tkazish, o'quv-laboratoriya asbob-uskunalarini va fanlar kesimida ko'rgazmali qurollarga o'lgan ehtiyojni aniqlash hamda ehtiyojning

O'qituvchi minbari

Haftasiga 1 soat “tarix” yetarli emas!

Bugungi kunda maktab o'quv rejasidagi fanlarni optimallashtirishga jiddiy e'tibor qaratilmoqda. Shu o'rinda men maktablarda tarix fanini o'qitishning ahamiyati va ahvoli qay darajada degan savolni muhokamaga qo'yishni lozim topdim.

Ayni globallashuv, g'oyaviy, mafkuraviy tahdidlar kuchaygan davrda o'z davlati tarixini o'quvchilarga chuqur o'rgatish, shu tariqa ularda vatanparvarlik hissini uyg'otish masalasi tarix fanining ahamiyatini yanada oshiradi. Davlat har qancha boy bo'lmasin, tarixni o'rganishga e'tibor qaratilmas ekan, u davlatning rivojlanishi sekinlashib boradi.

Bugungi kunda tarix fani yillik hisobda 5–6-sinflarda 68 soat (umumiy), 7–8–9-sinflarda jahon tarixi 51 soat, O'zbekiston tarixi 51 soat, 10–11-sinflarda esa O'zbekiston tarixi ham, jahon tarixi ham haftasiga 1 soatdan o'tiladi. Endi o'z-o'zidan savol tug'iladi. Xo'sh, ushbu dars soatlari tarix fanini chuqurroq o'rganish uchun yetarli? Mening fikrimcha, yetarli emas va buni asoslab beraman:

1. Tariximizning eng gullagan davri hisoblangan o'rta asrlar tarixi o'quvchilarimiz eng chuqur o'rganishi lozim bo'lgan davr. O'n ikki asrlik tarixni o'rganish uchun 51 soat dars yetarli emas. Bu davrda yashagan tarixiy shaxslar, bo'lib o'tgan tarixiy voqealilar — barchasini o'quvchilarga qiziqarli tarzda o'rgatish, mustaqil izlanishlar olib borish uchun belgilangan dars soatlari ozlik qiladi.

2. 10–11-sinflarda fanning haftasiga 1 soatdan o'tilishi ham mavzular yaxshi o'zlashtirilishini qiyinlashtiradi. 1 soatlik mavzular uchun mo'ljallangan o'rganish obyekti katta. Raqamlar, faktlar o'quvchining belgilangan vaqt oralig'ida o'zlashtirish imkoniyati hisobga olinmagan holda berilgan. Bu o'z-o'zidan bolalarni toliqtiradi.

3. Talaygina yo'nalishlarda oliy o'quv yurtlariga kirish uchun tarix fanidan imtihon topshiriladi. Testlarning murakkabligi esa barchaga ma'lum. Bunday murakkab testlarni muvaffaqiyatli yechish uchun esa maktabda haftasiga 1 soat o'tiladigan tarix fani juda-juda kamlilik qiladi. Shuning uchun ham o'quvchilar o'ziga kerakli bilimlarni repetitorlardan olishiga ishonib qolyapti. 10–11-sinf o'quvchilari maktabga hafsalasizlik bilan kelishadi.

Fanlarni optimallashtirish kerak bo'lgan bir davrda bu kabi holatlarni o'rganib chiqib, tarix fanining taqdiri ustida ham chuqurroq bosh qotirib ko'rish kerak, deb o'ylayman.

Muzaffar QOSIMOV,
Farg'ona tumanidagi
13-maktabning tarix fani o'qituvchisi

Qay biri qimmatli?

Karantinda uydagi narsalarga e'tiborli bo'lib qolarkansiz. O'zim qishloqda yashayman. Shaharda ijarada turib, o'qishga tayyorlanib yurardim. Haftada bir marta dam olish kunlari kelardim.

Uyimizga zimdan nazar tashlasam, madonna choynak, kosa, piyolalar idish javonida bir chiroyli bo'lib terilib turibdi. Men esa sholchada o'tirib devorga ilingan hurmatli gilamga qaragancha, chegalangan choynakdan sopol piyolaga choy quyib ichyapman. Xayolga cho'maman. Kichkina yoshdaligim esimga tushadi. O'sha kezlari juda chanqab ketganimdan, ko'chadan yugurib kelib oshxonadagi stolning ustida turgan piyoladagi yog'ni ichib yuborganman...

Xayol olislarga olib ketdi. Tokchada turib umri o'tayotgan qimmat idish-tovog'u, ishlatilaverib uchi uchganidan chegalangan choynakning hamon xizmatida ekanligi... Ayni dam menga ko'proq qaysi asqatmoqda? Men uchun qay birining bahosi balandroq? Kerak bo'layotganiningmi yoki ko'zim quvnasa-da foydalanmayotganiningmi? Balki biz tomonlarga ham gaz o'tkazilsa, javondagi choynak-piyolalarda choy icharmiz. Xayol yana shirin orzularga qo'l beradi. Qishlog'imizga “katta”lar har xil texnikalar olib kelishibdi. Qishloqqa gaz o'tkazishayotgan ekan. O'zimga yo'q xursand edim. Endi sovuq qish kunlari o'tin yorish shart emas. Shu onda akam kelib qoldi. Aytishicha, rosa chaqirgan emish. Men unga xayol surib qolganimni aytib uzr so'rarkanman, nimalarni o'ylaganimni o'rtoqlashdim. Xayolimga ko'rganlarimni gapirib berdim. U qattiq kulib yubordi. Ilohim shu orzularim bir kunmas bir kun ro'yobga chiqsin-u, akam kulganidan o'zi uyaliq qolsin...

Sardor MUXTOROV

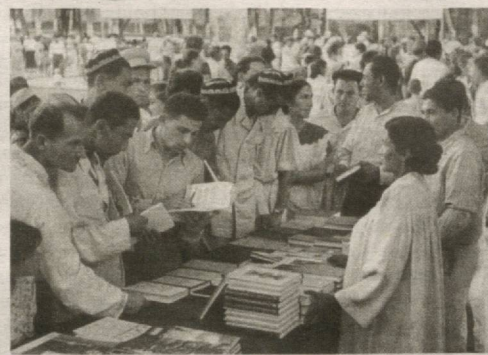
Qo'shnimizning 10-sinfda o'qiydigan o'g'li bilan suhbatlashib, maktabidagi holatga kulishni ham, yig'lashni ham bilmay qoldim. Aytishicha, maktabda kitob yarmarkasi bo'lganida aksariyat ota-onalar qatnashmagan, natijada maktab “kitob o'qimas”, degan malomatga qolibdi. Shu sababli maktab rahbariyati va kutubxonachi joylardan kitoblar olib kelgan va yarmarkani hamda savdoni o'zlariga qo'yib, (achinarlisi) har bir sinfga 1 million so'mgacha baholanadigan kitoblarni majburan tarqatishgan, direktor boshchiligidagi kutubxonachi va o'rinbosarlar kamida ikkita dan kitobni o'quvchilar bo'yniga “ilgan”.

“U – qalbning kamoli, aql jangidir”

Kitob tarqatish, bolalarni mu-tolaaga jalb etishni qoralamay-miz, ammo kitob o'qishga rag'ba-ti va qiziqishi bo'lmagan bolaga boshqa maqsadda olib yurgan pulini majburiy kitobga sarf et-tirish foyda berarmikan, shundan so'ng kitob ularning ko'ziga ba-lo-qazodek bo'lib ko'rinmay-dimi? Ta'lim tizimi ilg'or dav-latlarda, masalan Yaponiyada bolalarga o'qituvchi darsni tushuntirmas, tushunishni o'rgatar ekan. Bosim bilan kitob o'qigan emas, kitob o'qishga qiziqishi uyg'onib, rag'batlantirilgan yoshlar-gina kitobxon bo'lishi mumkin. So'nggi yil-larda kitobxonlik respublika bo'yicha targ'ib qilinmoqda, “Yosh kitobxon” tanlovi esa bu targ'ibotning dastlabki to'lqinlariga xo-los. Bu orqali kitob bizga nima bera olishini, uning foydasini xalq tushunib bormoqda.

Kishilar kitob o'qishdan ko'ra, hayotni kuzatib xulosa qilishga ishtiyoqmand, biroq Dostoyevskiyning quyidagi jumlarida ham haqiqat bor: “Hayotning butun sir-asrori 2 taboq kitobcha ichiga bemaol sig'ib keta-di”. Farzandlarimiz hayotni tanishi, oq-u go-rani bilishi uchun kitob sovg'a qilish, unga changalzordan yo'l ochish demakdir. Biz esa kitob olib berishdan ko'ra kompyuter, telefon va boshqa qurilmalar sovg'a qilishga o'rgandik, chunki, fikrimizcha, shundagina farzandimiz boshqalardan kam bo'lmay o'sa-di, go'yo. Yana shu vositalar kitobdan ustun, bugungi jahon talabi va taklifi shunaqa ekan, degan xulosaga ham kelyapmiz.

Estoniyada bir xonadonda o'rta hisob-da 218 ta kitob bo'lar ekan. Aholining 35 foizidan ko'pida 350 dan ortiq kitob bor. Bu dunyodagi eng yuqori ko'rsatkich! Uydagi kitoblar soni bilan bolaning kelajakdagi bilim darajasi o'rtasida to'g'ridan to'g'ri bog'liq-lik borligi ham aniqlangan. O'zbekistonda esa kutubxonalar soni 1991-yilda 7 647 ta,

Bu surat 1954-yili olingan. Qizg'in kitob xarid qalayotgan yurtodoshlarimiz.

2016-yilga kelib esa 2 908 ta bo'lgan — bu 2,6 marta qisqarganlikni bildiradi.

O'zbekiston kelajagi faqat va faqat kitob-ni sevgan, unga do'stidek qaraydigan av-lod qo'lida ekanligini Yurtboshimiz bot-bot takrorlayotgani bejiz emas. Bu yo'lda keng ko'lamli tashabbus va islohotlar amalga oshirilmoqda. Masalan, davlatimiz rahbari ilgari surgan beshta muhim tashabbusning to'rtinchisi “Yoshlar ma'naviyatini yuksaltir-ish, ular o'rtasida kitobxonlikni keng targ'ib qilish bo'yicha tizimli ishlarni tashkil etish”-ga yo'naltirilganligi bu kitobxonlikka davlat siyosati darajasida qaralayotganidan darakdir. Vaqt va imkoniyat yetarli, nashriyotlarimiz ham millionlab nusxalarda kitob chop etmoq-da. Bu xohlagan kitobimizni topishimizga, kitoblar yetkazib beruvchi jamoalar shakllani-shiga olib keladi. Ana endi qo'lga bir javon kitob sig'adigan telefon-kompyuterlar emas, bir dona mazmunli kitob olishning qanchalik zavq bera olishini tushunish vaqti keldi. Shoir Mahmud Toir ta'biri bilan aytganda, o'zni anglamoq uchun kitob kerakdir!

Kitob — otash ichra dilning rangidir,
U — qalbning kamoli, aql jangidir,
Ko'ni ko'zlaganga xitob kerakdir,
O'zni izlaganga kitob kerakdir.

Shohrux SHOKARIMOV

Biz bosajak yo'llar

Mana, o'quv yili ham yakunlanib, oliy o'quv yurtlariga qabul jarayoni boshlanmoqda. Maktab bitiruvchilari katta yo'lga qadam qo'yishmoqda.

Bu yo'l ularni qaysidir manzillarga eltadi. Istardimki, hammasi o'z kasbining mohir ustalari, el uchun ardoqli shaxs bo'lib yetishsin. Inson shundayin umr kechirmo'gi kerakki, undan xalq ham Vatan ham rozi bo'lsin! Bir kuni kelib yashadim deya bemaol ayta olsin!

Bunday zotlar hech qachon o'lmaydi. Donishlar aytganidek, qolgan yaxshi nom — ikkinchi umrdir. Odamzod hayot yo'llarida qoqilmaslik uchun ilm, kitob mutolaasi unga yordam beradi. Ilm komillikka eltadi. Chinakam badiiy asar o'quvchini ezigulik sari yetaklaydi, muammolar qarshisida o'zini yo'qotib qo'yimaslikka o'rgatadi. Chunki muallif biz bosajak yo'llarning ay-nan o'zi bo'lmasa-da, qaysidir tomoni o'xshash yo'llarni ortda qoldirgan. Yo'lning qay bir joyi qanday ekanligini: qay joylari ravon, yana qay joylari chuqurliklardan iborat ekanligini yax-shi biladi. Shunday ekan, kitob bizga hamroh bo'lmog'i darkor. Barcha parvozga shaylangan lochinlarga zafarli marralar yor bo'lsin!

Samariddin YO'LDOSHEV

Taklif

Ustama olishga kimlar haqli?

Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 30-sentabrdagi 823-sonli qarori bilan "Umumiy o'rta ta'lim muassasalarining o'rnak ko'rsatgan xodimlarini rag'batlantirishning direktor jamg'armasini tashkil etish va uning mablag'laridan foydalanish tartibi to'g'risida nizom" yangi tahrirda tasdiqlangan. O'zbekiston Respublikasi normativ-huquqiy hujjatlar loyihalari muhokamasi (regulation.gov.uz) saytida mazkur nizomga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida muhokamalar bo'lib o'tdi. Men ham o'z takliflarimni mazkur saytda qoldirdim va shu izohlarimga qo'shimcha tariqasida ushbu maqolani yozishga qaror qildim.

Mazkur Nizomda faqat o'rnak ko'rsatgan pedagog xodimlar, psixolog va kutubxona xodimlarining bazaviy tarif stavkasiga oylik ustama belgilash yo'li bilan ularni moddiy rag'batlantirish nazarda tutilgan. Lekin maktabda ulardan tashqari direktor, direktor o'rinbosarlari, logoped va boshqalar ham faoliyat yuritadi. Nima uchun ularni ham rag'batlantirishga e'tibor qaratilmadi? Sababi, ular rahbar xodimlar toifasiga kirgani yoki logopedlarning maoshi rag'batlantirilmasa ham ancha yuqori ekanimikan? Agar sabab shunga borib taqalsa, avvalo barcha shtat asosida ishlaydiganlarni dars soatiga qarab maosh oladiganlar toifasidan to'liq ajratib olish kerak. Ya'ni direktor, direktor o'rinbosarlari, harbiy ta'lim bo'yicha o'rinbosar, psixolog, logoped, kutubxonachi — barchasi shtat asosida ishlaydigan va maosh oladigan xodimlar hisoblanadi. Maktablar uchun har yili tasdiqlanadigan tayanch o'quv rejasi asosida dars soatining ko'payishi yoki kamayishi mazkur lavozimdagi shaxslarga umuman ta'sir etmasligi mumkin. Ya'ni mazkur toifadagilarning maoshi maktabdagi o'quvchi soni yoki sinflar sonidan kelib chiqib belgilanadi. Shu sababli mazkur lavozimdagi xodimlarni ushbu Nizom asosida rag'batlantirish ro'yxatidan umuman chiqarish kerak. Bu ular umuman rag'batlantirilmagligi kerak degani emas. Ularning ham maoshini xuddi logopedlarniki singari oshirish zarur va shu orqali rag'batlantirish ro'yxatidan chiqarilishi lozim.

Ya'ni 27-band quyidagi tahrirda bayon qilinishini taklif qilaman:

"Umumta'lim muassasasining rahbar (direktor, direktorning o'quv ishlari, ma'naviy-ma'rifiy ishlar va harbiy ta'lim bo'yicha o'rinbosarlari) xodimlari, psixologlar, logopedlar va kutubxonachilarga va o'z faoliyatini soatbaq soatbaq to'lash asosida amalga oshiradigan o'qituvchilarga har oylik ustamalar belgilanmaydi.

Hukumat tomonidan tan olingan xalqaro fan olimpiadalarida o'quvchilari g'oliblikni qo'lga kiritgan maktab rahbari (direktor) bundan mustasno".

"Bundan tashqari, Xalq ta'limi vazirining buyrug'i bilan umumta'lim muassasalarini xodimlari alohida qo'shimcha moddiy rag'batlantirilishi mumkin" degan 29-banddagi to'ldirish mazkur bandga ham qo'llanishi kerak.

Agar shu taklif amalga oshirilsa unda direktor jamg'armasidan ustama oladi-

gan toifa faqat dars soati asosida maosh oladigan o'qituvchilar bo'lib qoladi.

Endi bu toifaning ham alohida e'tiborga oladigan jihatlari bor:

1. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari bilan yuqori sinf o'qituvchilarining baholash mezonini alohida bo'lishi kerak, chunki ularning ish faoliyati bir-biridan farq qiladi.

2. Maktab o'qituvchilari orasida ijtimoiy himoyaga muhtoj bo'lgan I, II va III guruh nogironligi bor shaxslar ham mehnat qiladi va mazkur toifa xodimlarga ustamalar qo'shishni ham inobatga olish kerak, degan taklif berilgan. Bu taklifga qo'shimcha tarzda aytish kerakki, qachonki "mazkur toifadagi xodimlarga davlat budgeti hisobidan boshqa organlar tomonidan nafaqa belgilanmagan bo'lsa" degan band ilova qilinish kerak. Chunki ular maktabdagi maoshidan tashqari nogironligi uchun davlat budgeti hisobidan nogironlik nafaqasi olayotgan bo'lishi mumkin.

3. Pedagog xodimlarning faoliyatini baholash mezonlari asosida to'plagan umumiy ballari bo'yicha ularga quyidagi miqdorlarda ustama haq belgilanadi:

- 56-60 ball to'plasa — 10 foiz;
- 61-65 ball to'plasa — 15 foiz;
- 66-70 ball to'plasa — 20 foiz;
- 71-75 ball to'plasa — 25 foiz;
- 76-80 ball to'plasa — 30 foiz;
- 81-85 ball to'plasa — 35 foiz;
- 86-100 ball to'plasa — 40 foiz.

Umumta'lim muassasalarini pedagog xodimlarining bazaviy tarif stavkalariga Jamg'arma hisobidan har oylik ustamalar yangi o'quv yili uchun o'tgan o'quv yili yakunlari bo'yicha belgilanadi.

4. Agar haqiqatan ham, pedagog xodimlarni rag'batlantirish maqsadida mazkur Nizom qabul qilinayotgan bo'lsa (baholash mezonlariga ko'ra ustamaga da'vogar pedagoglarning 50 foizi emas, balki 10 foiz qismi ham 20 foiz ustama o'lolmasligi mumkin) uslubirlashma rahbariga 10 foiz ustama belgilagandan ko'ra, umuman, belgilanmasligi yoki 5 foiz bo'lishi ham maqsadga muvofiq. Chunki uslubirlashma rahbari zimmasidagi amalga oshiradigan ishlarining aniq vazifalari belgilanmagan. Hozirgi vaqtda uslubirlashma rahbarining vazifasi bir uyum qog'oz to'plashdan nariga o'tmaydi.

5. Fan olimpiadasi va boshqa ko'rik-tanlovlar, musobaqalarning tuman (shahar) bosqichida o'quvchisining ishtiroki, deyilgan qismiga beriladigan

20 balni 15 balga kamaytirish kerak. Sababi maktablarda mavjud bo'lgan barcha fan yo'nalishlarida (masalan: Texnologiya, Vatan tuyg'usi, Milliy istiqlol g'oyasi) fan olimpiadasi va boshqa ko'rik-tanlovlar, musobaqalar umuman tashkil qilinmagan. Agar pedagog xodimlar shu tufayli 20 ball yo'qotsa, qolgan yo'nalishlarda 80 ball olishi uchun hammasidan eng yuqori ball olishi va o'shanda 20 foiz ustama belgilanishi mumkin. Yoki shu fanlar uchun boshqa ko'rik-tanlovlar, musobaqalar doimiy tashkil qilinishi kerak.

6. Sinf rahbarligi degan qismni butunlay olib tashlash kerak. Sinf rahbarligi uchun alohida haq to'lanadi. Qolaversa, mazkur Nizomda shu qism juda sayoz bo'lib qolgan: "Sinf rahbarligi yuklatilmagan bo'lsa — 0" va "Sinf rahbarligi yuklatilgan bo'lsa — 5 ball".

"Fan olimpiadalarini va boshqa ko'rik-tanlovlar, musobaqalarning tuman (shahar) bosqichida o'quvchisining ishtiroki", deyilgan qismdan kamaytirilgan 5 ball va "Sinf rahbarligi" uchun, degan qism olib tashlanishi tufayli qoladigan 5 balni qo'shib, ikkalasidan alohida yangi "AKT, multimedia va boshqa texnologiyani ishlata olishi va darslar jarayonida qo'llay olishi" degan 10 balli alohida qism kiritish kerak. Bu aynan hozirgi davr talabi hisoblanadi.

7. Baholash mezonlari orasidagi "Ilmiy-ijodiy ishlari", degan mezon balki kerakdir. Yana bu qismni alohida ko'rib chiqish kerak. Maktablarda haqiqatan ham shunaga ishlar bilan mashg'ul bo'lgan pedagoglar bor. Lekin buni ommaviy axborot vositalarida "ta'lim muassasamizda falon mavzudagi tadbir bo'ldi", deb boshlanadigan siyqasi chiqqan xabarlar uchun deb tushunmaslik kerak. Balga da'vogar maqola haqiqatan o'qituvchining o'z fani yoki umuman ta'lim sohasidagi bir necha yillik tajribalari, izlanishlari yoki ilmiy ishlari sifatidagi chiqishlaridan iborat bo'lsa maqsadga muvofiq bo'ladi.

8. "O'qituvchining pedagogik faoliyati bahosi", degan qismdan o'qituvchining mahoratini va faoliyatini o'quvchi va Kuzatuv kengashi a'zolari o'rtasida so'rovnomma orqali aniqlash yetarli asosga ega emas. Chunki o'quvchi hali yosh, u qanchalik obyektiv baholaydi? O'quvchida o'qituvchisiga baho berishdek salohiyat bormi? Bilim, ko'nikma, malaka va o'qituvchining ish faoliyati bilan qanchalik tanish ekan o'quvchi? 8-11-sinf o'quvchilari qisman obyektiv baholay olar, lekin boshlang'ich sinf o'qituvchisiga 1-4-sinf o'quvchilarining baho berishi tasavvurga sig'maydi. Kuzatuv kengashi a'zolarining bahosiga kelsak, 80-90 foiz maktablarda katta vakolatlariga ega Kuzatuv kengashining a'zolari hali maktabda shunaga kengash borligi va mazkur shaxs unga a'zoligini bilmaydi, vakolatini ayta olmaydi. Yoki xabardori ham hali biror marta to'plangan yo'q. Maktablar faoliyatida mazkur kengash xuddi yo'qdek. Biror marta maktabga tashrif buyurmagan va nomiga saylangan bu kengash endi o'qituvchining ishini baholaydimi?

Shu sababli o'qituvchining pedagogik faoliyatini baholash shu maktabdagi barcha rahbar va pedagog kadrlarning ishtirokida, saylov asosida amalga oshirilishini taklif qilaman. Deylik, maktabda 80 nafar pedagog bor. Shu 80 kishidan 10 nafari lavozim bo'yicha ishlayotgani uchun mazkur Nizom bo'yicha rag'batlantirish olmaydi. Qolgan 70 nafari esa (Nizomning 4-bandida "umumta'lim muassasalarining o'rnak ko'rsatgan pedagog (ular umumiy sonning ko'pi bilan 50 foizi) deb belgilangan) ustama olishda da'vogar. Lekin 4-banddan kelib chiqadigan bo'lsak, 70 da'vogardan 35 nafari olishi mumkin.

Shu tartibdan kelib chiqqan holda tuman XTB tomonidan saylov uchun 80 bulletin tayyorlanib, tuman XTB muhri bilan muhrlanadi va mazkur bulletin da'vogar bo'lgan 70 pedagogning ismi kiritiladi. Saylashda esa 80 xodimning hammasi qatnashib, ularning har biri 70 pedagogdan 35 nafarini ustama olishga haqli degan ma'noda nomini belgilaydi. Bunda avvalo qatnashadigan xodim, birinchi navbatda, o'zining faoliyati ustamaga noliyqligini bilsa-da, o'zini belgilashi, keyingi navbatda esa shu maktabda birga ishlaydigan qarindoshi, yaqin tanishi va shu ketma-ketlikda davom etib ovoz berish ehtimoli yuqori. Lekin bunda aynan shu tartibda ovoz berilishi ovozlarning kamayishiga sabab bo'ladi, chunki hech bo'lmaganda 2-3 yoki 7-8 nafari haqiqatan yaxshi ishlayotgan o'qituvchilarga ham bilmagan holda ovoz berib ketadi. Chunki o'zining uslubirlashmasida aynan kim o'zidan yaxshiroq ishlashini e'tirof etadi, yaxshiroq ishlaydigan xodimlar esa aynan o'zidan kuchliroq yoki o'zi tengi ishlaydigan boshqa uslubirlashmadagi pedagoglarga ovoz berishi aniq. Albatta, bu yerda ustamaga da'vogar bo'lgan 10 nafar xodimning ovozi ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Oxirgi hisob-kitobda esa 70 da'vogardan 35 nafar aynan eng ko'p ovoz olgani aniqlanadi. Lekin bu butun maktabda bir vaqtda hammaning ishtirokida qilinishi va turli sababga ko'ra ishtirok etolmagan xodimlarning bulletinlarini muhrlangan joyiga beshikast yetkazishi (qaychi yordamida qirg'ish) asosida sanoqqa qo'shishdan chiqarilishi kerak. Muhimi, pedagog faoliyatiga uning faoliyatidan xabardor bo'lgan va baholash salohiyatiga ega shaxslar baho beradi.

Agar bu 1-tur sifatida qaralib, keyin ajratib olingan 35 xodim faoliyati qolgan baholash mezonlari asosida baholansa, shaffoflikka erishilardi. Ayniqsa, direktor yoki uning o'rinbosarlarining kimga xohlansa o'shanga ustama yozishi, ustamadan rahbarga "foiz" bersa ustama yozib, bo'lmasa yozmaslik kabi qora ishlar ham yo'qoladi. Chunki ayrim maktablarda oldindan kelishilgan xodimlarga direktor tomonidan ustama belgilanadi va aynan o'shalar direktorning ulushini har oy yetkazib turishadi.

Jonibek O'RINOV,

Yunusobod tumanidagi

272-maktabning tarix fani o'qituvchisi

Fransuz tili fanidan test savollari

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda.)

N°	Savol	A	B	C	D
<p>Lisez le texte et faites quatre devoirs d'après celui-ci. La porte de la classe s'ouvre, et le directeur entre avec deux messieurs. Un des monsieurs a ouvert sa valise. Dans la valise il y a des appareils. - Bon, dit M. Kiki, alors qui veut parler en premier? Nous criions tous: «Moi, moi, moi! Il a demandé à la maîtresse de lui désigner l'un d'entre nous. La maîtresse dit qu'il faut interroger Agnan, parce que c'est le premier de la classe. M. Kiki lui met le micro devant sa figure. M. Kiki dit: - Tu t'appelles Agnan, n'est-ce pas? Agnan fait oui avec la tête. - Dis ce que tu fais pour te distraire, tes jeux préférés... Allons réponds! Il ne faut pas avoir peur! Alors Agnan se met à pleurer, il se sent malade, et la maîtresse doit sortir en courant avec lui. M. Kiki s'essuie le front, puis il nous demande qui n'a pas peur de parler devant le micro. Nous criions: - Moi, moi, moi! - Excusez-les, dit le directeur, ils sont très jeunes et un peu dissipés. Alors, M. Kiki dit que c'est fini. M. Pierrot remet tout dans la valise, et ils partent tous les deux.</p>					
53.	Quelle était la réaction d'Agnan quand on a commencé de l'interviewer?	Il a eu peur et s'est mis à pleurer.	Il a très bien parlé au micro.	Il a ri au micro.	Il a commencé se vanter de ses succès.
54.	Quelle phrase n'appartient pas au texte?	Le directeur parle au micro bien distinctement.	Agnan fait oui avec la tête pour affirmer son prénom.	Un des monsieurs a ouvert sa valise.	Dans la valise il y a des appareils.
55.	Quelle explication a trouvée le directeur pour faire excuser les enfants?	Ils sont très jeunes et un peu dissipés.	Ils travaillent bien mais ils sont très timides.	Ils ont peur de parler au micro.	Ils doivent partir en vacances.
56.	Quelle phrase appartient au texte?	La maîtresse doit sortir en courant avec Agnan.	Le directeur met au piquet Agnan.	Agnan n'est pas le premier de la classe.	Le directeur s'essuie le front.
<p>Lisez le texte et faites quatre devoirs d'après celui-ci. Les plus anciennes chansons françaises connues aujourd'hui datent du Moyen Age. Les troubadours et les trouvères (ce sont les noms qu'on donnait alors aux chanteurs) allaient de ville en ville, de château en château, pour dire leurs poèmes et chanter leurs chansons. Les troubadours chantaient pour les gens qui avaient de l'argent, pour les riches. On les nourrissait et les payait. Les gens du peuple, les pauvres avaient aussi leurs chansons, mais nous ne savons pas grand-chose sur ces couplets chantés sur les places ou au coin des rues, car ils n'étaient pas écrits. Mais petit à petit, les chansons deviennent populaires: le peuple se sert de la chanson comme d'une arme pour raconter les moments difficiles de la vie, pour se moquer du roi, du gouvernement. En 1792 Rouget de Lisle compose la Marseillaise qui dit tous les espoirs des Français. La Marseillaise est devenue l'hymne national de la France en 1879. On chante alors dans les rues dans les fêtes, il n'y a pas encore d'endroit où l'on va écouter des chanteurs.</p>					
57.	Quelle phrase n'appartient pas au texte?	Les trouvères chantaient pour les gens du peuple.	Les plus anciennes chansons françaises connues aujourd'hui datent du Moyen Age.	Les trouvères et les troubadours sont les noms qu'on donnait aux chanteurs.	Les troubadours chantaient pour les gens qui avaient de l'argent.
58.	Quels sont les noms qu'on donnait aux chanteurs du Moyen Age?	Les trouvères et les troubadours	Les gens du peuple et les facteurs	Les facteurs et les troubadours	Les gens du peuple et les trouvères
59.	Quelle phrase appartient au texte?	Les trouvères et les troubadours allaient de ville en ville, de château en château, pour chanter leurs chansons.	Les troubadours nourrissaient et payaient les gens du peuple.	Les gens du peuple, les pauvres n'avaient jamais leurs chansons.	En mille huit cent quatre-vingt-douze Rouget de Lisle compose la Marseillaise.
60.	Pourquoi le peuple se sert de la chanson?	Il s'en sert pour raconter les moments difficiles de la vie, pour se moquer du roi, du gouvernement.	Il s'en sert pour améliorer les moments difficiles de la vie, pour se fâcher contre le roi.	Il s'en sert pour résoudre les problèmes politiques.	Il s'en sert pour aider le roi et le gouvernement à résoudre les problèmes politiques.
<p>Lisez le texte et faites les quatre devoirs d'après celui-ci. La météo Avec les prévisions météo, on peut savoir quel temps il fera le soir, le lendemain ou dans la semaine. Quand il y a un grand soleil sur la carte, il fera chaud sur la région. Quand la météo indique un soleil avec des nuages, il y aura peu de soleil et il y aura souvent du vent. Le temps sera gris. S'il y a des nuages avec de la pluie sur la carte, c'est qu'il va pleuvoir et qu'il y a des risques de tempête ou de grêle. Si de la pluie tombe alors qu'il y a du soleil, vous pourrez sans doute observer un arc-en-ciel. Quand il y a des nuages avec de la neige qui tombe, c'est qu'il va neiger et qu'il peut y avoir du brouillard, des risques de congélation, de la glace et que la température sera très basse.</p>					
61.	Choisissez la question à laquelle il y a la réponse dans ce texte.	Avec quoi peut-on savoir le temps qu'il fera dans la semaine?	Qui annonce la météo chaque jour par la télévision?	Où peut-on savoir les nouvelles sur la météo?	Pourquoi les gens s'intéressent beaucoup à la météo?
62.	Choisissez la question à laquelle il n'y a pas de réponse dans ce texte.	Combien de fois par jour annonce-t-on la météo en France?	Comment peut-on savoir que le temps sera gris?	Quand nous-nous observent un arc-en-ciel?	Quand la météo indique des nuages avec de la pluie, qu'est-ce qu'il y aura?
63.	Choisissez la suite correcte de la proposition. La température sera très basse ...	quand la météo indique des nuages avec de la neige qui tombe.	quand il y a un grand soleil sur la carte.	quand la météo indique des nuages avec de la pluie.	quand la météo indique des nuages avec de la pluie qui tombe.
64.	Quand peut-on observer un arc-en-ciel?	Si de la pluie tombe alors qu'il y a du soleil.	Si de la neige tombe alors qu'il y a du soleil.	Si de la pluie tombe alors qu'il y a du brouillard.	Si de la pluie tombe alors qu'il y a des risques de tempête.
<p>Lisez le texte et faites les quatre devoirs d'après celui-ci. Pour aller au travail, Marc porte une veste, un pantalon, une chemise et une belle cravate rouge. Ses amis trouvent qu'il est très élégant avec son bracelet-montre doré et ses chaussures noires. Quand il doit rencontrer un client important, Marc n'hésite pas à s'habiller soigneusement. Il met son plus beau costume et son chapeau. Il se sent plus à l'aise avec une tenue vestimentaire classique. Sa secrétaire Lili porte des lunettes. Elle adore mettre sa jupe à fleurs et un chemisier assorti lorsqu'il fait beau. En hiver, elle ne sort jamais sans son parapluie et son écharpe. Elle préfère aussi mettre un pull, des chaussettes en laine, des bottes et ses gants pour ne pas avoir froid aux doigts. Parfois, elle exhibe un joli collier en perles autour du cou qui lui donne une allure très attrayante.</p>					

N°	Savol	A	B	C	D
65.	Choisissez la question à laquelle il y a la réponse dans ce texte.	Quelle cravate Marc porte-il pour aller au travail?	De quelle couleur est la chemise de Marc qu'il met chaque jour au travail?	Pourquoi il aimait mettre des chaussures blanches?	Qui lui a offert un bracelet-montre doré?
66.	Choisissez la question à laquelle il n'y a pas de réponse dans ce texte.	Quel âge a Lili, la secrétaire de Marc?	Comment Marc s'habille-t-il quand il rencontre un client important?	Est-ce qu'il porte son parapluie quand il rencontre un client important?	Avec quelle tenue vestimentaire Marc se sent-il plus à l'aise?
67.	Choisissez la suite correcte de la proposition. Quand il faisait beau ...	Lili mettait sa jupe à fleurs et un chemisier assorti.	Marc portait des lunettes.	Marc portait son parapluie et son écharpe.	Lili mettait un pull, des chaussettes en laine, des bottes.
68.	Qu'est-ce que Lili mettait pour ne pas avoir froid aux doigts?	Ses gants	Son écharpe	Son pull	Son collier
<p>Lisez le texte et faites les quatre devoirs d'après celui-ci. Le matin, Théo se lève à six heures. Il reste au lit un quart d'heure dans le noir avant de se lever, pour faire durer la nuit. Tous les matins, il suit la même routine: il commence par se laver le visage avant de prendre une douche. Ensuite, il se sèche très vite les cheveux pour aller manger son petit déjeuner. Il doit se dépêcher pour ne pas être en retard à l'école. Après son repas, il retourne à la salle de bain pour se brosser les dents et pour aller aux toilettes. Théo vérifie qu'il a bien fait son lit avant de s'habiller et de partir à l'école. La journée est longue pour lui. Il doit étudier et écrire pendant quatre heures le matin et il ne peut se reposer que vingt minutes au moment de la récréation, à dix heures du matin. À midi, c'est l'heure de déjeuner.</p>					
69.	Choisissez la question à laquelle il y a la réponse dans ce texte.	A quelle heure Théo se lève-t-il le matin?	A quelle heure Théo fait-il de la gymnastique?	Quel type de sport Théo pratique-t-il?	Pourquoi prend-il le métro chaque matin?
70.	Choisissez la question à laquelle il n'y a pas de réponse dans ce texte.	Quel transport prend-il pour ne pas être en retard à l'école?	A quelle heure Théo se réveille-t-il d'habitude?	Qu'est-ce que Théo fait pour faire durer la nuit?	Qu'est-ce qu'il fait avant de prendre une douche?
71.	Choisissez la suite correcte de la proposition. Après son petit déjeuner ...	il se brosse les dents	il se sèche très vite les cheveux	il se met en route vers son école	il vérifie qu'il a bien fait son lit
72.	Combien de minutes se repose-t-il jusqu'à midi?	20 minutes au moment de la récréation	10 minutes à dix heures du matin	20 minutes pendant son déjeuner	10 minutes au moment de la récréation
<p>Lisez le texte et faites les quatre devoirs d'après celui-ci. Un accident, qui heureusement n'a pas eu de conséquences graves, s'est produit hier après-midi vers 16 heures sur la nationale 10, tristement connue comme la route la plus meurtrière de France. M. Hure, représentant d'une société américaine qui produit des graines génétiquement modifiées, roulait vers Bordeaux, où doit se tenir un congrès sur l'avenir des OGM. Le conducteur, qui téléphonait en conduisant, a perdu le contrôle de son véhicule et a percuté une voiture qui venait en sens inverse, où se trouvait une jeune mère de famille et ses deux enfants. M. Hure a été conduit à l'hôpital, où les médecins ont relevé un léger traumatisme crânien et une fracture de la jambe gauche. Quant aux occupants de l'autre véhicule, ils sont sortis indemnes de l'accident. Les gendarmes ont procédé au retrait immédiat du permis de conduire de M. Hure et lui ont infligé une amende de 300 euros.</p>					
73.	Choisissez la question à laquelle il y a la réponse dans ce texte.	Quelle route est connue comme la route la plus meurtrière de France?	Quel âge avait Monsieur Hure?	Quelle est la longueur de la route nationale 10?	Combien d'accidents auront lieu chaque jour sur la route nationale 10?
74.	Choisissez la question à laquelle il n'y a pas de réponse dans ce texte.	Où habitait Monsieur Hure?	Qui était Monsieur Hure?	Pourquoi il roulait vers Bordeaux?	Pourquoi il a perdu le contrôle de son véhicule?
75.	Choisissez la suite correcte de la proposition. La jeune mère de famille et ses deux enfants ...	sont sortis indemnes de l'accident	ont pris un léger traumatisme crânien	ont été conduits à l'hôpital	sont morts dans cet accident
76.	Comment les gendarmes ont puni Monsieur Hure?	Ils ont procédé au retrait son permis de conduire et lui ont infligé une amende.	Ils ont procédé au retrait ses droits électoraux et lui ont infligé une amende.	Ils ont procédé au retrait son permis de conduire et ses droits électoraux.	Les gendarmes lui ont infligé une amende de 200 euros.
<p>Lisez le texte et faites les quatre devoirs d'après celui-ci. La Bretagne est une région qui a changé de visage en trente ans. Bien sûr, elle a aussi ses monuments (calvaires, menhirs) qu'on peut voir sur toutes les cartes postales. Les touristes apprécient toujours cette région pour ses plages et ses petits ports typiques où on peut faire de la voile. Mais l'image que donne la région a changé. Ainsi la pêche, qui était une activité traditionnelle, est en crise. L'agriculture, que les Bretons ont su développer, est devenue la première de France pour la production. Autour de Brest et de Rennes, capitale de la région, on trouve des industries modernes. Et la langue bretonne qu'on étudie maintenant à l'école est de moins en moins parlée par les Bretons.</p>					
77.	Choisissez la question à laquelle il y a la réponse dans ce texte.	Sur quoi peut-on voir les monuments de la Bretagne?	Combien de monuments y a-t-il en Bretagne?	Quelle est la montagne qui se trouve au Nord de la Bretagne?	Quel est le territoire de la Bretagne?
78.	Choisissez la question à laquelle il n'y a pas de réponse dans ce texte.	Quel est le fleuve de la Bretagne où on peut pêcher à la ligne?	Pourquoi les touristes apprécient-ils cette région?	Est-ce que l'image que donne la région a changé ou non?	Quelle était l'activité traditionnelle en Bretagne?
79.	Choisissez la phrase qui correspond bien au sens du texte.	En Bretagne il y a des plages et des petits ports où on peut faire de la voile.	La Bretagne est une région qui ne change pas de visage depuis longtemps.	Elle est une région très moderne où il n'y a aucun monument.	Dans cette région il y a une typographie qui tire des cartes postales.
80.	Choisissez la phrase qui ne correspond pas au sens du texte.	Dans cette région on ne peut pas trouver des industries modernes.	L'agriculture est bien développée en Bretagne.	Son agriculture est devenue la première de France pour la production.	Rennes est la capitale de la Bretagne.

(Davomi kelgusi sonlarda.)

Avloniy she'riyatining ijtimoiy-ma'rifiy talqini

XIX asr oxiri XX asr boshlariga kelib jadid adabiyoti o'z konsepsiyalarini vujudga keltira boshladi. Bu adabiyot, jumladan, she'riyat mumtoz she'riyatimizdan ko'plab xususiyatlariga ko'ra, eng avvalo, konsepsiyasi, yetakchi motivlari va ifoda usuliga ko'ra farq qiluvchi, tamoman yangi tipdagi she'riyat edi. XX asr she'riyati realistik she'riyat sifatida maydonga keldi va o'z tabiatida badiiy-estetik prinsiplar bilan birga ijtimoiy munosabatlarni ham birdek ifodalovchi ijod namunalariga sifatida namoyon bo'ldi.

Shubhasiz, uning bunday she'riyat sifatida namoyon bo'lishiga ko'plab omillar sabab bo'ldi. Eng avvalo o'lka-mizda kechayotgan ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayotdagi o'zgarishlar muhim ahamiyat kasb etdi.

XIX asrning oxiri XX asr boshlarida Turkistonda ham ko'plab o'zgarishlar yuz bera boshladi. Ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayotdagi yangilanishlar, jumladan, qanday maqsad ko'zlanishidan qat'i nazar, temir yo'llarning qurilishi, nashriyot va bosmaxonalarning vujudga kelishi, vaqtli matbuotning paydo bo'lishi, teatr san'atining kirib kelishi va shu kabi ko'plab tashqi omillar ijtimoiy hayotni bir qadar yangilashga xizmat qildi. Bu o'z navbatida odamlar dunyoqarashida, ularning tafakkur tarzida, voqelikka munosabatida muayyan evrilishlarga olib keldi. Bu hol eng avvalo ilg'or ziyolilar faoliyatida namoyon bo'ldi. Natijada bir guruh ziyolilar hayotni isloh qilish, mustamlaka zulmiga qarshi kurashda o'zligini anglash uchun harakat qila boshladilar. Ular o'zlarining faoliyat dasturlarini eng avvalo badiiy adabiyot, ta'lim-tarbiya va boshqa madaniy-ma'rifiy vositalar orqali amalga oshirishga intildilar. Bu ma'rifatchi ziyolilar tarixga jadidlar, ya'ni yangi islohotlarni amalga oshiruvchilar nomi bilan kirib keldi, ular ijodi esa jadid adabiyoti nomi bilan zikr etila boshlandi.

Ma'lumki, jadid adabiyoti, jumladan, she'riyati vujudga kelgan dastlabki davr faoliyatida, xususan oktabr to'ntarishigacha bo'lgan davrda ko'proq tashviqiy xarakterda bo'lib, ularda ma'rifatparvarlik, islohotchilik motivlari yetakchilik qiladi. Ular garchi o'z ijodlariga istiqbol g'oyalari singdirgan bo'lishsa-da,

lekin kurashchilik bu she'riyatning asosini tashkil qilmaydi. Ilm-ma'rifati targ'ib qilish, shu asosda xalqni ayanchli ahvoldan, jaholat botqog'idan qutqarish mumkin, degan g'oyaviy xulosalar yetakchilik qiladi. Buni shu davrda birin-ketin ijod maydoniga kirib kelgan Abdulla Avloniy, Tavallo, Muhammadsharif So'fizoda, Abdurauf Fitrat, Hamza Hakimzoda Niyoziy kabi ijodkorlarning ijodida yaqqol ko'rish mumkin.

Jumladan, Abdulla Avloniy she'riyatining yetakchi motivlarini yuksak vatanparvarlik va ma'rifatparvarlik g'oyalari tashkil etadi. Shoir ilmsizlik, tarbiyasizlik millatni jaholat botqog'iga botirganligini tasvirlar ekan, xalqni ma'rifat orqali yuksak vatanparvarlik ruhida tarbiyalash mumkin, degan konsepsiyani ilgari suradi. Jumladan, shoir "Aholi olamdan bir namuna" deb nomlanuvchi she'rida o'sha davrdagi millat fojiasini quyidagicha tasvirlaydi:

*Balo toshi yog'ildi boshimizga
xobi g'afldan,
Mijozi sust o'lub avlod, millat
tushdi quvvatdan,
Bilimsizlik tushirdi, yiqidi bizni
qadr-u qimmatdan,
Jaholat quvdi bizni xonumon-u
mol-u sarvatdan...*

Ko'rinib turibdiki, shoir millat fojiasining bosh sababchisi sifatida ilmsizlik va jaholatni tasvirlamoqda. Biroq shoir bu tipdagi aksar she'rlari yakunida ilm-ma'rifat orqali millatni istiqbolga yetkazishga ishonch bildiradi. Shoirning "Maishatimizdan bir manzara" she'rida ham ilm-ma'rifat millatni g'afat uyqusidan uyg'otuvchi kuch sifatida targ'ib-tashviq qilina.

*Ko'p vaqtlar uxladuk, emdi turayluk,
Tong otdi, uyqudan ko'zni yirayluk.
O'tmasun vaqtimiz ilma yurayluk,
Tezgina ilm(n)ing uyiga kirayluk.
Ey millat, uxlama, ilm olur chog'i,
Hor millot ilm oldi-yondi chirog'i...*

Shoirning "Istiqboldan orzularim", "O'z maishatimizdan", "Millatga xitob", "Millat haykaliga xitob", "Haqiqat o'sun bu xayol" kabi she'rlarida ham ilmsizlik va jaholat millatning zavoli ekanligi u yoki bu shaklda tashviqiy xarakterda o'z ifodasini topgan. "Oila munozarasi" nomli she'rida esa ota va onaning bahs-munozaralari orqali ilm-ma'rifati egallashning ahamiyati sodda va samimiy ravishda poetiklashtiriladi. Bunda Ota farzandlarini o'qitish va shu orqali ma'rifatli inson bo'lib yetishishini istasa, ona farzandlarini o'qitish bilan biror maqsadga erishish amrimahol ekanligini ta'kidlaydi. Jumladan, Ona quyidagicha fikrlaydi:

*Ona:
O'g'ul o'qusa sigirni kim boqadur?
Qiz o'qusa olovni kim yoqadur?
O'qug'onlar bo'ladi beixlos,
Olamunchog tumorni kim taqadur?*

Bunga javoban Ota shunday deydi:

*O'g'ul-qiz o'qusa bo'lur olim,
Johil odamlar bo'latur zolim.
Baxt-u iqbol ilma bog'liqdur,
Ilm o'qutmoq aqsan-amolim".*

Dialog shaklida yozilgan ushbu she'rdan Avloniy konsepsiyasi o'zining to'la-to'kis ifodasini topgan. Ilm-ma'rifat millatni, vatanni johillikdan, zolimlikdan xalos qiladi, deb hisoblaydi shoir. Shunga ko'ra ilm-ma'rifat mavzusidagi she'rlar millatparvarlik va vatanparvarlik motivlari bilan uyg'unlashib yaxlit tushunchaga aylanadi. Jumladan, shoirning "Hasratlik hollarimiz", "Fig'oni bulbul", "Turkiston tufrog'ina xitob", "O'z millatimdan rijoyi o'zjanam", "Istiqboldan orzularim" kabi bir turkum she'rlarida millat

va vatan orzulari yetakchi poetik obrazga aylanganligini ko'ramiz. Shoir ushbu obrazlar orqali millat va vatanning o'ziga xos timsolini yaratadi. Chunonchi, "Hasratlik hollarimiz" she'rida an'anaviy bulbul va gulzor obrazlariga murojaat qilar ekan, uni mazmunan yangilaydi. Mumtoz she'riyatda muhabbat motivini ifoda etgan mazkur obrazlar ijtimoiy mazmun bilan boyitilib, vatan timsoli ifodasiga xizmat qiladi. Gulzor va faryod etayotgan bulbulning guli — Vatandir. Vatan majruhligi bulbulning faryodidir.

*So'ldi g'afldan jahon
bog'inda gul — yorimiz,
Xor ilar to'ldi gulistoni eram —
gulzorimiz.
Bo'ldi bizlarga vatan
boyqush kabi vayronalar,
Uchdi gulzoru vatandin
bulbuli hushyorimiz.*

Ko'rinib turibdiki, shoir she'rdan mumtoz she'riyatga xos gul va bulbul kabi poetik obrazlarning ma'nosini yangilab, ijtimoiy mazmun bilan boyitmoqda. Bu shoirning millat fidoyisi sifatida yurt istiqboli uchun qayg'urish, millat kelajagi uchun kurashishni ijodining asosiy goyasiga aylantirganidan dalolat beradi.

Qurdosh QAHRAMONOV,
O'zbek tili, adabiyoti va folklori
instituti yetakchi ilmiy xodimi

Yo'lga chiqdim...

Bugungi kunda jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar sohasiga davlatimiz tomonidan katta e'tibor qaratilmoqda. Aholi va davlat o'rtasida ko'prik vazifasini o'tab beruvchi bu kasb oxirgi 4 yil ichida juda ham katta yutuqlarga erishdi, desak adashmagan bo'lamiz.

Misol qilib aytadigan bo'lsak, avvallari aholini qiynab kelayotgan muammolar ommaviy axborot vositalarida bu qadar e'lon qilimmas edi. Hozir xalqimiz turmush sharoiti bilan OAV orqali bemalol tanishishingiz mumkin. Shu qatori juda ko'p muammolar yechim topmoqda.

Zamon za'yilga hamohang insonlar-da rivojlanib boraveradi. Jamiyatdagi yangi voqeliklarni bilish uchun esa albatta yana so'z sohiblari bo'lmish jurnalistlarga murojaat qilamiz. Ba'zan qulog'imizga "jurnalistika judayam oson kasb, har kim ham bu kasbni egallay oladi. Televizorga chiqib to'rt og'iz gap gapirsang bas, jurnalist bo'lasan-qolasan", degan gap-so'zlar chalinib qoladi.

Nahotki shu to'rt og'iz so'z bilan hamma jurnalist bo'la olsa?!

Adashasiz, azizim. Barcha kasblarning qiyinchiligi bo'lgani kabi, jurnalistika sohasi ham oson emas. U insondan juda ko'p bilim, to'g'ri so'z-u ko'z, vijdon va iste'dod talab qiladi. Yuqoridagi xususiyatlar har kimga ham berilavermaydi. Men-da bolaligidan shu kasbga mehr qo'yib, Toshkentni azim sari yo'lga chiqdim. Jurnalistika sohasida o'qimoqchiman. Yurtning chinakam fidoyilari, kuyunchaklari yurgan bu yo'lda adashmay, toliqmay borishimda Tangridan madad tilayman!

Ozoda AZIMOVA,
abituriyent

Ko'pchiligimizda shaxsiy avtomobil bor. Yoki hechqursa kunda bir marotaba taksiga ishimiz tushadi. Xo'sh, siz uchun xavfsizlik kamari nima? Xavfsizlik kamarini taqish sizda shartli refleksiga aylanganmi yoki faqatgina jarima to'lamaslik uchun taqasizmi?

Jon bilan to'lanadigan jarima

Afsuski, xavfsizlik kamarini taqish DAN xodimini ko'rgandagina ko'pchilik haydovchilarning yodiga tushadi.

Biz kamar taqam hayotimizni xavfga qo'yganimizdan emas, jarima to'lashdan ko'proq qo'rqamiz, qizig'a. Afsuski, kamar taqmaslik badalini ko'p hollarda o'z hayoti bilan to'lashiga to'g'ri kelganlami-da uchratib turibmiz. Xavfsizlik kamari o'z hayotimizni garovga qo'ymaslik uchun taqilishini teran anglab yetsak va yaqinlarga, farzandlarimizga harakatlanish madaniyatini chuqur uqtirsak, kutilgan natijalarga erishib, bevaqt o'limlarning oldini olgan bo'lamiz. Xorijiy kinolarni e'tibor

bilan kuzatsangiz deyarli hammasida mashinani harakatga keltirishdan oldin haydovchi hamrohlarini kamar taqishga undaydi. Bizning filmlarda esa buni uchratmaymiz.

Nega o'zi kamar taqishga hafsala qilmaymiz? Uyalamizmi? Biroz mavhum tushuncha. Kamar taqish bizdan hech qanday ilojiy narsa talab qilmaydi-ku. O'z hayotimiz uchun mas'uliyatni sezgan holda boshqaruvga o'tirganda kamar taqish birinchi ishimiz bo'lsa, ko'ngilsiz holatlarning bir qanchasini oldini olgan bo'lardik.

Amirxon JUMANAZAROV,
abituriyent

(Davomi. Boshlanishi 1-betda.)

Quyida ayrim fanlar majmuasi bo'yicha barcha ta'lim yo'nalishlarining 2020-2021-o'quv yili uchun qabul ko'rsatkichlari keltirildi. Biroq ushbu jadvaldagi kvotalar ta'lim tili nuqtayi nazaridan UMUMIY holda berilgan, ya'ni o'zbek, rus, qoraqalpoq va boshqa ta'lim tillarining barchasi umumlashtirilgan holda ko'rsatilgan. Shu sababli, qabul kvotalari ta'lim tillari kesimida e'lon qilingach, jadvalda ko'rsatilgan ma'lumotlardan foydalanib, Siz tanlamoqchi bo'lgan yo'nalish qaysi oliy ta'lim muassasasida borligini bilgan holda, tillar kesimidagi ko'rsatkichlarni ham aniqlab olishingiz mumkin. Shuni yodda tutish lozimki, barcha kechki va sirtqi ta'lim shakllarida qabul kvotalari faqat to'lov-kontrakt asosida bo'lib, davlat granti mavjud emas.

Abituriyentga yordam: Qabul kvotalarining yo'nalishlar bo'yicha solishtirma jadvali

O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI TARIX FANLAR MAJMUASIDAN TEST TOPSHIRILADIGAN YO'NALISHLAR

"O'zbek tili va adabiyoti" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists various universities and their intake numbers for the 'O'zbek tili va adabiyoti' program.

GEOGRAFIYA, TARIX FANLAR MAJMUASIDAN TEST TOPSHIRILADIGAN YO'NALISHLAR

"Antropologiya va etnologiya" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists universities and intake numbers for the 'Antropologiya va etnologiya' program.

"Arxeologiya" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists universities and intake numbers for the 'Arxeologiya' program.

"Tarix (mamlakatlar va yo'nalishlar bo'yicha)" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists universities and intake numbers for the 'Tarix' program.

Table with columns: Sirtqi ta'lim shakli, Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Sirtqi ta'lim shakli' category.

"Tarix" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Tarix' program.

Ma'lumot o'rinda qayd etish joizki, respublika oliy ta'lim muassasalarining bakalavriat ta'lim yo'nalishlariga mos test sinovi topshiriladigan fanlar majmuasi O'zbekiston Respublikasi ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish bo'yicha Davlat komissiyasining 2019-yil 19-dekabrda 11-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-iyundagi "2020-2021-o'quv yilida O'zbekiston Respublikasining oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilinish davlat buyurtmasi parametrlari to'g'risida"gi Qarori bilan tasdiqlangan kvotalar ichida Davlat komissiyasi bayonida keltirilgan "Tarix va e'kskursiya-o'lkashunoslik ishi", "Tarix, Buxoro tarixi" yo'nalishlari mavjud emas. Shuningdek, ikkita yo'nalishning nomi ham o'zgaragan.

ONA TILI VA ADABIYOT, CHET TILI FANLAR MAJMUASIDAN TEST TOPSHIRILADIGAN YO'NALISHLAR

"Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Milliy g'oya...' program.

Table with columns: O'qon davlat pedagogika instituti, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'O'qon davlat pedagogika instituti' category.

"Falsafa (yo'nalishlar bo'yicha)" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Falsafa' program.

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Falsafa (sharq falsafasi va madaniyati)' program.

ONA TILI VA ADABIYOT, CHET TILI FANLAR MAJMUASIDAN TEST TOPSHIRILADIGAN YO'NALISHLAR

"Noshirlik ishi" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Noshirlik ishi' program.

"Madaniyatlararo kommunikatsiyalarining lingvistik ta'minoti (tillar bo'yicha)" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Madaniyatlararo...' program.

"Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda xorijiy til (ingliz tili)" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Maktabgacha...' program.

Table with columns: Samarqand davlat chet tillar instituti, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for Samarqand State Institute of Foreign Languages.

"Xorijiy til va adabiyoti: ingliz tili" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Xorijiy til va adabiyoti: ingliz tili' program.

"Xorijiy til va adabiyoti: nemis tili" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Xorijiy til va adabiyoti: nemis tili' program.

"Xorijiy til va adabiyoti: fransuz tili" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Xorijiy til va adabiyoti: fransuz tili' program.

"Gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati (tillar bo'yicha)" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Gid hamrohligi...' program.

"Gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati (sharq tillari)" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Gid hamrohligi...' program.

"Tarjima nazariyasi va amaliyoti (tillar bo'yicha)" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Tarjima nazariyasi...' program.

"Tarjima nazariyasi va amaliyoti (sharq tillari)" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Tarjima nazariyasi...' program.

"Filologiya va tillarni o'qitish: o'zbek tili" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Filologiya va tillarni o'qitish...' program.

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Gid hamrohligi...' program.

"Filologiya va tillarni o'qitish: rus tili" yo'nalishi

Table with columns: Oliy ta'lim muassasasi nomi, Shifr, Jami kvota, Shu jumladan grant, kontrakt. Lists intake numbers for various universities under the 'Filologiya va tillarni o'qitish...' program.

(Davomi 16-betda.)

Islohotlarda o'qituvchining o'rnini va roli

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020-yilgi Parlamentga Murojaatida "nafaqat yoshlar, balki butun jamiyatimiz a'zolarining bilimi, saviyasini oshirish uchun avvalo ilm-ma'rifat, yuksak ma'naviyatni rivojlantirish"ga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu vazifalarni amalga oshirishda o'qituvchining pedagogik mahorati, ilg'or tajribalari muhim ahamiyatga ega. Chunki o'qituvchi ilm-ma'rifatli kadrlar tayyorlash, o'quvchilarni turli sohalariga yo'naltirish, uzluksiz ta'lim jarayonlarida islohotlarni amalga oshirish, strategik fikr yuritadigan, bilimli va malakali yangi avlod kadrlarini tarbiyalash, xorijdagi ilg'or tajribalarni chuqur o'rganish, ta'lim jarayonini yangilash, o'qitish metodikasi, shakl va metodlarini qo'llashda ilm-ma'rifatga asoslanish kabilarni amalga oshirishga mas'ul shaxs hisoblanadi. 2020-yilning "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyot yili" deb e'lon qilinishi bu boradagi ishlarni yangi bosqichga ko'tarishni taqozo etadi.

Shu jihatdan Yurtboshimiz ta'kidlaganidek, "Ilm yo'q joyda qoloqlik, jaholat va albatta to'g'ri yo'ldan adashish bo'ladi. Sharq donishmandlari aytganidek "Eng katta boylik — bu aql-zakovat va ilm, eng katta meros — bu yaxshi tarbiya, eng katta qashshoqlik — bu bilimsizlikdir". Shu sababli hammamiz uchun zamonaviy bilimlarni o'zlashtirish, chinakam ma'rifat va yuksak madaniyat egasi bo'lish uzluksiz hayotiy ehtiyojga aylanishi kerak. Taraqqiyotga erishish uchun raqamli bilimlar va zamonaviy axborot texnologiyalarini egalashimiz zarur va shart. Bu bizga yuksalishning eng qisqa yo'ldan borish imkoniyatini beradi".

Hadisa "Beshikdan to'qabrgacha ilm o'rgan" deb, ilm har narsadan yuqori ekanligi, hech narsa undan yuqori bo'la olmasligi ta'kidlangan. Demak, islom ta'limotida bilim eng oliy maqsad — dunyoni bilish uchun zarur deb uqurtirilgan. Bilim dunyoni bilish bilan bahramand bo'lib qolmay, shaxs ma'naviyatini boyitishda ahamiyatli hisoblangan.

Sharqning buyuk allomalari Abu Nasr Forobiy, Mahmud Qashg'ariy, Abu Rayhon Beruniy, Ibn Sino, Abdurahmon Jomiy, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy, kabi barcha ulamo-yu fuzalolar, olim-u fozillar, shoiru yozuvchilarning barchasi o'z davrining nufuzli, hurmatli, e'tiborli

kishilari darajasiga mukammal ilm egalash orqali erishganlar.

Alisher Navoiy "Farhod va Shirin" dostonida ilm orqali Farhodning aql-idrokli, bilimdon, hunarmand, kamtar, insonparvar, irodali va e'tiqodli inson bo'lganligini ko'rsatadi.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, ilm-fanda to'ppa-to'g'ri yo'l bo'lmaydi. Ilm-fanning metin qoyalarga qo'rqmay emaklab chiqqan kishilargina uning nurlu cho'qqilariga yetishi mumkin.

Ilm kishi zehni, fikrini qilich kabi o'tkir qiladi. Ilmsiz inson mevasiz daraxtga o'xshaydi. Kishi hayotidagi ishlarni haqiqiy to'g'ri yo'lga soladigan vosita bu — ilmdir. Shuning uchun ham xalq orasida ilm orqali oliy fazilatlariga ega bo'lgan, ulug'likka va orzu istaklarga erishgan buyuk kishilar qadrlanadilar.

Bugungi kunda O'zbekistonda o'qituvchilarning malakasini oshirish va qayta tayyorlash, ta'lim muassasalari faoliyatini boshqarish va tashkil etishning maxsus tizimini yaratish, maktablarda ishlay oladigan yoshlarni aniqlash, tanlash, o'qitish va tarbiyalash kabi masalalar davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Oliy ta'lim muassasalari faoliyatiga innovatsiyalar asosida ilg'or ta'lim shakllari, pedagogik texnologiyalarni joriy etish, xalqaro tashkilotlar va ekspertlarni jalb qilgan holda

ijodiy faoliyatga ega bo'lgan pedagogik kadrlarni tayyorlash mexanizmlari joriy etilgan.

Har bir o'qituvchi o'z ishiga ma'suliyatli, ziyarak, hushyor, ertani ko'ra biladigan, o'quvchilar kayfiyatini tez payqaydigan va shunga mos ravishda ishlaydigan bo'lishi kerak. Aks holda u o'quvchilar e'tiboridan chetda qoladi. O'z obro'sini yo'qotadi.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, o'qituvchining pedagogik mahorati, irodasi o'ziga xush yoqadigan biror narsani qilayotganda emas, balki birorta og'irroq, kutilmagan, sezilarli zo'r berishni talab qiladigan vazifani bajarayotganda namoyon bo'ladi. U bu ishning katta jamoa va butun Vatanimiz uchun zarurligi va foydalligiga ishonganligi uchun samimiy munosabat, iroda va kasbga bo'lgan ma'suliyat bilan amalga oshiradi.

O'qituvchi o'z faoliyatida ijtimoiy va iqtisodiy saviyasini tinimsiz shakllantirib borishi, vijdonan, sidqidildan mehnat qilishi, malaka va ko'nikmalarini tinimsiz oshirib borishi, pedagogik mahoratini yuksaltirishi, jamoa o'rtasida katta hurmatga loyiq bo'lishi kabi masalalar jamiyat taraqqiyotining ko'zguisiga aylanib bormoqda. Bu borada Chirchiq davlat pedagogika institutida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash sohasida olib borilayotgan ishlar diqqatga sazovordir. Institut professor-o'qituvchilari innovatsion ta'lim klasteri yo'nalishida ilmiy-tadqiqot ishlarni olib borish bilan birga, bo'lajak o'qituvchilarda mustaqillik, ijodiylik, qat'iylik, vazminlik, o'zini o'ziga o'z bilish, intizomlilik, o'zini-o'zi boshqarish, o'z kuchiga ishonish mahoratini rivojlantirish metodikasiga oid bilim, ko'nikma va malakalarni takomillashtirishda ustozlik vazifasini amalga oshirmoqdalar.

Institutda ta'lim klasteri yo'nalishi bo'yicha "Maktab laboratoriya" tajriba maydonchalari tashkil etilgan. Uning asosiy vazifalari ta'lim orqali iqtidorli talabalarning mustaqil fikrlash, tashabbuskorlik va ijodkorlik salohiyatini oshirish, salomatligini mustahkamlash, ilmiy anjumanlar, ijodiy ko'rgazmalar, tanlovlarda ishtirok etish, o'qituvchilar, amaliyotchilar va boshqa mutaxassislarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish, ta'lim

va tarbiya sifatini yaxshilash kabilardan iboratdir.

Ushbu vazifalardan kelib chiqib institutning iqtidorli talabalari uchun "Zakovat" bilimdonlari o'yinlari, ularning qobiliyatlarini va ehtiyojlariga mos keladigan kurslar, olimpiadalar, "Iqtidorli talaba" guruhlari tashkil etildi. Chirchiq shahridagi 2-maktabning 11-sinf o'quvchilari bilan "Pedagogika" fakultetining 1-kurs talabalari o'rtasida "Bilimdonlar shousi", "Kasbim — faxrim" mavzusida seminar uyushtirildi.

O'sib kelayotgan yosh avlodni yangi O'zbekistonga munosib qilib tarbiyalash o'z navbatida maktab, kasb-hunar o'quv yurtlari faoliyatini davr talablari asosida tashkil etishni talab qiladi. Shuning uchun ham hozir vatan istiqboli uchun kurashchi, chuqur ma'suliyatni his qiladigan yoshlarni tarbiyalash maktab o'qituvchilarining asosiy vazifasi hisoblanadi.

O'quvchilarni jamiyat manfaati uchun qilinadigan bunyodkorlik ishlari uchun ilhomlantirish o'qituvchining eng muhim vazifasi hisoblanadi.

O'qituvchi o'zining faoliyatida malakali va tajribali, chuqur bilimga ega, davlat tili va chet tillarni, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va o'qitishning innovatsion uslublarini bilishi, klaster metodi asosida boshqa tashkilotlar, yirik kompaniya va birlashmalar bilan aloqada bo'lishi, o'qitishning innovatsion shakl va uslublarini joriy qilgan holda ta'lim mazmunini takomillashtirishi, milliy va jahon adabiyoti, musiqa, kino, haykaltaroshlik, amaliy san'at va boshqa ijodiy yo'nalishlardagi bilimlarga ega bo'lishi, o'quv jarayonida ta'limning ilg'or shakllari, pedagogik texnologiyalar va axborot yangiliklarini joriy etish maqsadida xorijiy ta'lim tashkilotlari bilan yaqin hamkorlikni yo'lga qo'yishi, zamonaviy talablarni hisobga olgan holda ijodiy tanlovlar, test va boshqa sinovlar asosida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini, ijodiy iste'dodini rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulotlar olib borishi kabilari ta'lim-tarbiya samaradorligini oshiradi.

Ulfat MAHKAMOV,
TVChDPI professori,
pedagogika fanlari doktori

Aks sado

Ingliz tili darsliklarida grammatik ma'lumotlar yetarli emas

Sevimli gazetamizning o'tgan sonidagi "9-sinf ingliz tili darsligi mualliflariga ochiq xat"ni o'qib menda ham mulohazalar tug'ildi.

Oxirgi yillarda chet tillarga qaratilayotgan e'tibordan ingliz tili o'qituvchisi sifatida quvonaman. Maktablarda xorijiy tillar 1-sinf-dan o'qitila boshlandi, dars soatlari ko'paydi. Yangi darsliklar yaratildi. Ushbu darsliklarda qiziqarli mashqlar, boshqotirma va videoliklar mavjud bo'lib, o'quvchilar qo'shiq kuylashi, o'yinlar o'ynashi hamda tinglab tushunish ko'nikmalariga ega bo'lishi mumkin. Hozirgacha 1-sinf-dan 7-sin-

fgacha bo'lgan ingliz tili darsliklari bosqichma-bosqich, yangi tartibda ishlab chiqildi. Ammo yangilanmagan darsliklarda kamchiliklar ko'p.

9-sinf darsligidagi mashqlarning 50 foizi audiomashqlardir. Ammo kitoblarning audiokassetalari viloyat va tuman maktablariga yetib kelmagan. Bu biz pedagoglarga bir muncha qiyinchiliklar tug'dirmoqda. To'g'ri, internet orqali audiomashqlarni

yuklab olarmiz, lekin ularni o'quvchilarga eshittirish uchun sinfxonalarda yetarli texnik vositalar yo'q. Mazkur holatlar esa o'quvchilarda tinglab tushunish qobiliyati shakllanmay qolishiga sabab bo'lmoqda. Vaholanki, fan olimpiadalarida 4 bosqichda: tinglab tushunish (Listening), o'qish (Reading), yozish (Writing), gapirish (Speaking) bo'yicha o'tkaziladi. Agar 9-sinf darsligi misolida gapiradigan bo'lsam, darslikdagi mavzular ancha eskirgan va zerikarli. Reading va Writing mashqlari deyarli yo'q. Darslikda berilgan mashqlardagi

9-sinf "Ingliz tili" darsligi mualliflariga ochiq xat

Ushbu xat 9-sinf "Ingliz tili" darsligi mualliflariga ochiq xat sifatida taqdim etilgan. Xat mualliflarga darslikdagi grammatik ma'lumotlarning yetarli emasligi haqida mulohazalar bildiradi. Xatning mualliflarga ochiq xat sifatida taqdim etilganligi, mualliflarning fikrini bilish va darslikni yanada yaxshilash uchun taqdim etilganligi ta'kidlanadi.

matnlar ham faqat tarjima uchun yo'naltirilgan.

Kitobdagi 8-bo'lim 3-darsning mavzusi "I've broken my heel". Mavzudan ko'rinib turibdiki, darsimiz Present Perfect Tense, ya'ni hozirgi tugallangan zamon haqida. Lekin kitobda grammatik ma'lumotlar deyarli berilmagan. To'g'ri, grammatik ma'lumot o'qituvchi tomonidan tushuntirib o'tiladi, lekin o'quvchi maktabga kelmay qolsa yoki uйда mustaqil dars tayyorlamog'chi bo'lsa,

buning uchun hech qanday formula yoki ma'lumotlar yo'q.

Bilamizki, oliy ta'lim muassasalariga kirish uchun test savollari ko'proq grammatikadan bo'ladi. Ammo ushbu darslikda grammatik ma'lumotlar, mashqlar hamda mavzuni mustahkamlash uchun grammatik testlar yo'qligi uchun ham o'quvchilarning repetitorlik kurslariga borishga majbur. Ular ongida maktab darsliklari bilan o'quv yurtlariga kirib bo'lmaydi, degan fikr allaqachon shakllanib qoldi. Darslik mualliflariga shuni iltimos qilardimki, "At the post office", "Business phone calls", "Letters" kabi mavzular o'miga ko'proq DTM talablariga javob beradigan grammatik ma'lumotlar berilsa maqsadga muvofiq bo'lardi.

Iroda SATTOROVA,
Kitob tumanidagi
4-maktabning ingliz tili
fani o'qituvchisi

Ingliz tili fanidan test savollari

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda.)

Nº	Savol	A	B	C	D
<p>Read the text and answer the questions according to it.</p> <p>In recent survey, it was found that 25 percent of the interviewed women reported drying and burning of the skin after using certain soaps, ten percent had eye and nasal pain after using certain perfumes, and eight percent had damaged lips after using certain lipsticks. The most common symptoms of allergic dermatitis are extremely dry skin and redness with swelling and itching. The products most likely to cause this condition are lipsticks, nail polishes, soaps, hair preparations, deodorants, and perfumes. Various drugs are being developed for the relief of allergy sufferers. However, your best help is to convert to a cosmetic product to which you have no harmful reaction. Remember that the product is not at fault or in any way harmful; it is your particular sensitivity to it that creates the problem. A line of hypo-allergenic cosmetics that are relatively free from substances that have been found to create allergic reactions is on the market.</p>					
47.	The writer advises those with allergic reactions to ...	change their cosmetics	stop using soap	avoid all cosmetics	complain to the manufacturer
48.	It's likely that the aim of the survey was ...	to get an idea of how women react physically to cosmetics	to test how well a particular brand of soap was selling	to aid the drug manufacturers in their development of remedies	to support a legal claim for damages against a cosmetics company
49.	According to the passage, certain products cause allergies because ...	certain people are sensitive to their ingredients	they are of very low quality	the women overuse them by as much as 25 percent	the manufacturers use harmful ingredients for they are cheaper
50.	According to the passage, all statements are FALSE, EXCEPT ...	Eight percent of women damaged lips after using certain lipsticks	Twenty five percent of women had nasal pain after using certain soaps.	All cosmetics are harmful to anybody who uses them.	Nail polishes, soaps, and deodorants have more allergic reactions.
<p>Read the text and answer the questions according to it.</p> <p>On 15 April 1912, the Titanic, at that time the world's largest and most expensive ocean liner, disappeared into the cold depths of the North Atlantic. About 1,500 people died, it had more losses than in any other seas disaster in peacetime history. After striking a huge iceberg, the 46,500-ton vessel sank in less than three hours. Lloyd's of London, the firm which had insured the Titanic, was sure that the probability of such an event was one in a million. At 11:40 pm on the night of the disaster, the watchman on the Titanic's bridge saw a shape ahead. "Ice! Dead ahead!" he shouted. The wheel was turned hard over and the engines were reversed, but it was too late. A 300-foot hole was torn along the side of the Titanic. If the watchman had not seen the iceberg and the wheelsman not turned the wheel, the Titanic would probably have struck the iceberg head on. It is then likely that only the bottom sections of the ship would have been flooded and, though seriously damaged, she would have remained on the surface.</p>					
52.	All of the following statements are TRUE, EXCEPT ...	Fewer people died at sea in this incident than ever before	The huge vessel did not even take as many as three hours to sink	The Titanic sank in the northern part of the Atlantic Ocean	the Titanic was designed as an extremely expensive ship
53.	According to the passage, Lloyd's insurance firm was sure that ...	the Titanic wouldn't hit an iceberg	the Titanic would be flooded totally	the Titanic was vulnerable to the iceberg	the Titanic could hold 1,500 people
54.	When the watchman noticed the iceberg ...	it was already too late to prevent the hit	the ship was travelling at the highest capacity	he took some time to inform the wheelsman of the danger	the wheelsman were trying to put the ship into reverse action
55.	According to the passage, it would probably have been better for the ship if ...	the iceberg hadn't been seen before the accident	Lloyd's of London hadn't insured the Titanic	the ship had been almost completely flooded	the Titanic hadn't been so large and luxurious
56.	Choose the correct answer. He's waiting ... Ahmad to ask him whether he got the job or not.	for	of	at	in
57.	Choose the correct answer. ... is the library? I want to borrow some books during the break.	Where	When	Why	How
58.	Choose the correct answer. If I ... Jasur, I'd enter university.	were	am	will be	would be
59.	Choose the correct answer. Mike's pictures are as perfect as his ...	instructor	instructor's	instructors	instructor drawings
60.	Choose the correct answer. You'll catch a cold if you ... your pullover.	don't wear	didn't wear	wouldn't wear	hadn't worn
61.	Choose the correct answer. We'll just go to another restaurant if this one ... fully occupied.	is	will	will be	was
62.	Choose the correct answer. ... camera is this? Is it yours?	Where	Who	When	Whose
63.	Choose the correct answer. We ... much better if we had received your instructions before our performance.	had performed	will perform	would have performed	performed
64.	Choose the correct answer. I would have told you if I ... the answer.	had known	have known	will know	would know
65.	Choose the correct answer. I had ... very bad night; I didn't sleep at all during ... night.	the/-	-/a	a/the	a/a
66.	Choose the correct answer. The weather isn't as ... today as it was 3 days ago.	warm	warmest	warmer	as warm
<p>Read the text and answer the questions according to it.</p> <p>A beetle is an insect with a hard covering on its body. Almost everyone has seen a beetle at some time in their lives. They often enter houses. Almost anywhere humans go, beetles can follow. There are more than 300,000 different kinds of beetles on Earth, and they all have some similarities. For example, all beetles have six legs and two antennae. And their bodies are divided into three parts. There are also differences among species of beetles. Some beetles, such as ladybugs can fly. Other species, such as the ironclad beetle, can only walk. Beetles also vary greatly in size. Some are about the size of a grain of sand. In contrast, titan beetles from South American rainforests can grow to more than 15 cm in length. Beetles have different ways of defending themselves. Bombardier beetles can spray a hot chemical to warn enemies. Acrobat beetles scare enemies by doing headstands. Still other types of beetles, such as leaf beetles, can hide themselves in their surroundings. Most beetles are helpful to humans. Ladybugs feed on pests that damage crops.</p>					
68.	According to the passage, what do all beetles have in common?	They all have three-part bodies.	They all can spray a hot chemical.	They all hide in their surroundings.	They all do not have any antennae.
69.	According to the passage, bombardier and acrobat beetles differ ...	in the way they defend themselves	in the size of their legs and antennae	in the number of body parts they have	in the way they move on the land

Nº	Savol	A	B	C	D
70.	According to the passage, what makes titan beetles different from other beetles?	their size of body	antennae and legs	the number of legs	the way they hide
71.	According to the passage, all statements are TRUE, EXCEPT ...	Ladybugs and ironclad beetle can fly	Beetles can follow humans anywhere they go	Bombardier can spray a hot chemical	All beetles have some similarities
<p>Read the text and answer the questions according to it.</p> <p>A woodpecker is a kind of bird. Woodpeckers are found all over the world except in the North and South poles, Australia, and New Zealand. There are over 200 different kinds of woodpeckers. The two largest woodpeckers, the Imperial Woodpecker and the Ivory-billed Woodpecker are most likely extinct. Animals that become extinct are no longer found on Earth. Woodpeckers have sharp bills for drilling into wood, and short tails which help to balance them on tree trunks and branches. Woodpeckers also have very long tongues, which help them get insects deep within trees. Woodpeckers are often heard knocking loudly on trees before they are seen. Woodpeckers can even become trouble if they learn to knock on sides of a house. Woodpeckers can easily be attracted to backyard bird feeders with sunflower seeds or suet. Suet is a kind of animal fat that is very tasty to woodpeckers and other birds.</p>					
73.	According to the passage, why do woodpeckers have long tongues?	so they can knock on trees	to get insects on the ground	to get insects within trees	to eat seeds in the feeders
74.	According to the passage, when do woodpeckers sometimes become a problem?	When they become extinct	When they knock on houses.	When they sit on trees.	When they visit feeders.
75.	According to the passage, the two largest woodpeckers in the world are ...	most likely no longer on Earth	heard in the woods knocking trees	found all over the world	normally found at bird feeders
76.	According to the passage, which is NOT true about woodpeckers?	They like sunflower seeds or suet.	They will come to bird feeders.	They can be found in Australia.	They don't have long tails.
<p>Read the text and answer the questions according to it.</p> <p>We all need to eat to be fit and healthy. Young children cannot grow tall and strong unless they eat well-balanced diet. This means a selection of foods that provide proteins, fats, vitamins and mineral elements. Some food can be eaten raw but other food is heated. Salad leaves, cucumbers, tomatoes, vegetables such as carrots, and fruit do not need cooking. However, the apple is an example of fruit that can be eaten raw. Before people had electricity and gas, they cooked food on wood and coal fires. A fairly recent addition to cooking is microwave. This speeds up the cooking time. On a summer warm day barbecue cooking is very popular outside in the garden. Before supermarkets sold ready cooked meals that just require re-heating, it was the tradition that men left the women at home to prepare and cook food. Some people love planning meal, collecting the ingredients and then preparing the food. However, other people prefer to open a tin of food and prepare the contents.</p>					
78.	According to the passage, why do we need to eat a well-balanced diet?	to keep us healthy and help children grow	to help us balance on various surfaces	to help us live over a hundred years old	to speed up the cooking time of some food
79.	According to the passage, which food mentioned in the passage can be eaten raw?	a potato	fish	meat	an apple
80.	According to the passage, where do people often cook using a barbecue in summer?	inside the house	in the garden	in the supermarket	in the kitchen
81.	According to the passage, what is the main reason for using a microwave?	Making short cooking time	Teaching young children how to cook	Melting ice cream in the fridge	Making food much more delicious
<p>Read the text and answer the questions according to it.</p> <p>Dear Malika! I have just got your letter with the picture of you riding a bike. From the smile on your face, I can tell how much fun you're having. I still remember when you could hardly ride a tricycle. Now here's some advice. I'm sure you're a good rider. But you may often fall off the bike. So please get yourself a helmet. A helmet is a hard cap which is worn to protect your head from head injury. Wear a helmet when you ride a bike. Wear it every time you ride. I just don't want a bad fall to wipe that smile off your face. When you come to visit me this summer, bring your bike. I'm planning to have a ride along the seaside with you. Your friend, Aisha.</p>					
82.	According to the passage, what is Malika doing in the picture included in the letter to Aisha?	She is riding a tricycle.	She is not having fun.	She is riding a bicycle.	She is going to fall off her bike.
83.	According to the passage, Aisha's advice shows that ...	she cares a lot about Malika's safety.	she doesn't like Malika to ride her bike.	she doesn't want Malika to smile a lot.	she wants her to drive a car instead of a bike.
84.	According to the passage, what is Aisha planning to do during the summer?	She is going to learn how to drive a tricycle.	She is going to have a ride with her friend.	She is going to take the picture of her smiling friend.	She is going to visit her friend during the summer.
85.	All of the following statements are TRUE, EXCEPT ...	Malika sent a letter with her picture to her friend.	Aisha gave Malika some advice about riding safely.	Aishaw was worried about Malika's riding a bike.	Aishaw wanted Malika to fall off her bike badly.
<p>Read the text and answer the questions according to it.</p> <p>In old times, the first almanac was a chart showing the movements of the stars for a period of several years. Later almanacs were printed in a book form and included information which was especially useful to farmers. In the sixteenth century, almanacs began to be issued every year and included predictions of the weather. At about the same time, almanacs included calendars listing holidays. In the seventeenth century, almanacs included jokes. Benjamin Franklin continued this tradition with «Poor Richard's Almanac», which was published in 1732-1758. In Germany, the almanacs of the eighteenth century included poems by authors. The almanacs printed in the United States from 1835-1856 were called «Davy Crockett» almanacs. They were different from other almanacs, as they had many long tales.</p>					
86.	According to the passage, what were the almanacs NOT used for?	for listing holidays	for changing the weather	for predicting the weather	for printing poems
87.	According to the passage, when were calendars included in almanacs?	in the sixteenth century	in the seventeenth century	in the eighteenth century	from 1835-1856
88.	All of the following statements are TRUE, EXCEPT ...	Some almanacs included poems by authors	Almanacs contained weather predictions	Jokes were included in some almanacs	Davy Crockett wrote almanacs
89.	According to the passage, what was the difference between «Davy Crockett» almanacs and others?	Davy Crockett almanacs were printed in Germany.	Davy Crockett almanacs contained long tales.	Davy Crockett almanacs included stories.	Davy Crockett almanacs predicted the weather.

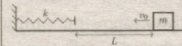
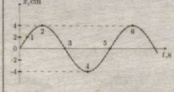
(Davomi kelgusi sonlarda.)

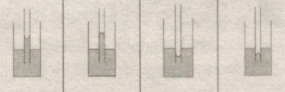
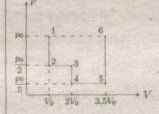
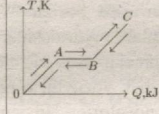
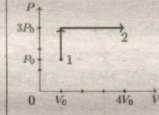
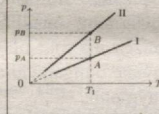
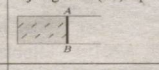
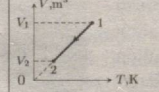
Matematika fanidan test savollari

№	Savol	A	B	C	D	№	Savol	A	B	C	D
1.	Agar a va b natural sonlar yig'indisi 7 ga qoldiqsiz bo'linsa, $37a+9b$ ni 7 gabo'lgandagi qoldiqni toping.	0	1	2	6	29.	Arifmetik progressiyani tashkil etuvchi $n+3; n+9; n+15; \dots; n+123$ ketma-ketlikning o'n birinchi hadi 65 gateng bo'lsa, bu ketma-ketlikning uchinchi hadini toping.	17	16	14	18
2.	a va b raqamlar yig'indisi 13 ga qoldiqsiz bo'linadi. Agar \overline{aba} ko'rinishdagi uch xonali sonlarni 13 gabo'lgandabir xil qoldiq qolsa, shu qoldiqni toping.	0	2	4	6	30.	Ketma-ketlikning istalgan 2 taketma-ket hadining yig'indisi 10 gateng. Agar uchinchi hadi 7 gateng bo'lsa, ketma-ketlikning dastlabki to'qqiztahadi yig'indisini toping.	47	43	45	37
3.	Agar $48 \cdot n$ ($n \in \mathbb{N}$) ifodabiror natural sonning kvadratigateng bo'lsa, $n+13$ ning eng kichik qiymatini toping.	16	15	17	18	31.	Ifodani soddalashtiring: $\frac{\sin \alpha + \sin 2\alpha + \sin 3\alpha}{\cos \alpha + \cos 2\alpha + \cos 3\alpha}$	$\operatorname{tg} 2\alpha$	$\operatorname{ctg} 2\alpha$	$\operatorname{ctg} \alpha$	$\operatorname{tg} \alpha$
4.	13^2-13 ni 10 gabo'lgandagi qoldiqni toping.	0	3	7	6	32.	$y = 4 \cos^2 2x - 3 \sin^2 2x$ funksiyaning qiymatlari sohasini toping.	$[-3; 4]$	$[0; 4]$	$[1; 5]$	$[0; 5]$
5.	$8,6(7)-3,(8)$ ni hisoblang.	$\frac{431}{90}$	$\frac{451}{90}$	$\frac{431}{99}$	$\frac{451}{99}$	33.	$\sin 4x = \sin 3x$ tenglamaning eng kichik musbat yechimini toping.	$\frac{\pi}{7}$	$\frac{4\pi}{7}$	$\frac{6\pi}{7}$	$\frac{2\pi}{7}$
6.	$-1,25$ sonigaqarama-qarshi bo'lgan sonning teskari si 0,1 dan qanchaga katta?	0,7	0,3	1,15	0,4	34.	Agar $\sin \alpha = -\frac{2}{5}$ bo'lsa, $\frac{\sin 2\alpha - \sin 3\alpha + \sin 5\alpha}{1 + \cos \alpha - 2 \sin^2 2\alpha}$ ning qiymatini toping.	$-\frac{4}{5}$	$-\frac{2}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{5}{4}$
7.	$0,372 + 3,649 + 4,8463$ yig'indining qiymatini yuzdan birlar xonasigacha yaxlitlang.	8,87	8,84	7,84	7,87	35.	Agar $\sin^4 x - \cos^4 x = m$ bo'lsa, $\cos^2 x$ ni m orqali ifodalang.	$\frac{1-m}{2}$	$\frac{1+m}{2}$	$\frac{m-1}{2}$	—
8.	$12,37267 - 8,674$ ayirmaning qiymatini mingdan birlar xonasigachayaxlitlang.	3,699	3,69	3,68	3,679	36.	$ \cos x + \sqrt{\sin 2x} = 0$ tenglama $[0; 2\pi]$ kesmada nechtaildizgaega?	2	1	3	0
9.	$83,4 - 0,625 - 3,34 - 2,5 - 8,34 - 3,75$ ni hisoblang.	12,5	1,25	12,75	1,275	37.	Hisoblang: $(\operatorname{tg} 435^\circ - \operatorname{tg} 375^\circ) \cdot \sin^2 70^\circ \cdot \sin^2 50^\circ \cdot \sin^2 10^\circ : \sin 120^\circ$	$\frac{1}{16}$	$\frac{1}{8}$	1	$\frac{1}{4}$
10.	Hisoblang: $\frac{4,(2)+(4),(4)+(6),(4),(3)+(4),(5)+(4),(7)}{41}$	$\frac{40}{41}$	$\frac{38}{39}$	$\frac{42}{43}$	$\frac{39}{40}$	38.	$\sin 2x = \cos 3x$ tenglamaning eng kichik musbat yechimini toping.	$\frac{\pi}{10}$	$\frac{\pi}{5}$	$\frac{3\pi}{5}$	$\frac{\pi}{2}$
11.	a va b natural sonlar uchun $\frac{a+b}{3} = 10$ bo'lsa, u holda ab ifodaning eng kattaqiymatini toping.	75	63	54	72	39.	Agar $\operatorname{tg} \alpha = \frac{5}{6}$ bo'lsa, $\frac{\sin \alpha + \sin 3\alpha + \sin 5\alpha + \sin 7\alpha}{\cos \alpha - \cos 3\alpha + \cos 5\alpha - \cos 7\alpha}$ ning qiymatini toping.	$\frac{6}{5}$	$-\frac{4}{5}$	$\frac{5}{6}$	$\frac{5}{4}$
12.	Hisoblang: $\frac{0,4(2)-0,2(8)}{0,(8)+0,(7)}$	0,08	0,4	0,8	0,36	40.	Agar $0 < \alpha, \beta < \frac{\pi}{2}$ lar uchun $\operatorname{tg} \alpha = \frac{1}{2}$ va $\sin \beta = \frac{15}{17}$ bo'lsa, $\sin 2\alpha + \operatorname{tg} \frac{\beta}{2}$ ni hisoblang.	$\frac{7}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{5}{7}$	$\frac{5}{2}$
13.	Uzunligi 80 metr bo'lgan sim uzunliklari 5:7:13 nisbatdabo'lingan. Hosil bo'lgan simlardan eng yengilining uzunligini (m) toping.	16	16,4	17	16,6	41.	$\frac{1}{2}x + \frac{1}{3}y + \frac{1}{3}x - \frac{1}{6}x - \frac{1}{2}y$ ifodani soddalashtiring.	$\frac{2}{3}x - \frac{1}{6}y$	$\frac{2}{3}x - \frac{1}{6}y$	$\frac{2}{3}x + \frac{1}{6}y$	$\frac{2}{3}x + \frac{1}{6}y$
14.	$3a - 4, a + 3$ va 6 sonlarning o'rtarifmetigi $a - 3$ gateng. a ning qiymatini toping.	-14	-4	5	14	42.	Ko'paytuvchilarga ajrating: $ac - bc + b^2 - ab$	$(a-b)(c-b)$	$(a-b)(b-c)$	$(b-a)(c+b)$	$(a-b)(b+ac)$
15.	$4 \text{ m}^2 12 \text{ dm}^2 16 \text{ sm}^2$ nechasm ² gateng?	41216	52016	40136	43016	43.	$(3-a)(a+4) - a(-a-6)$ ifodaning $a = 2\frac{2}{5}$ bo'lgandagi qiymatini toping.	24	21	$10\frac{2}{5}$	$8\frac{3}{5}$
16.	Mahsulotning narxi ketma-ket ikki marta oshirilgach yangi narxi dastlabkisidan 124 foizgaoshidi. Narx 1-marta 60 foizga oshirilgan bo'lsa, 2-marta necha foizga oshirilgan?	40	32	30	64	44.	Agar $x = 10$ bo'lsa, $(4-x)^{-1} \cdot \sqrt{x^3 - 9x^2 + 24x - 16}$ ifodaning qiymatini toping.	-3	3	2	-2
17.	$-3; 6; 8$ va x sonlarining o'rtarifmetigi y ning $\frac{1}{3}$ qismigateng. Agar $3x - 2y = 15$ bo'lsa, y ning qiymatini toping.	24	18	28	32	45.	Agar $3^a + 3^{-a} = 3$ bo'lsa, $3^{2a} - 2 \cdot 3^a + 3^{-a}$ ifodaning qiymatini toping.	2	1	3	4
18.	Masofa 5% gaorttirilib, tezlik 30% ga kamaytirilsa, harakatlanish vaqti nechafoizga ortadi?	50	25	35	45	46.	$\frac{3a^7 + 2a^6 - 3a - 2}{(3a+2) \cdot (a^4 + a^2 + 1)}$ ifodaning qiymati 8 ga teng bo'ladigan a ning barcha qiymat(lar)ini toping.	± 3	$\pm \sqrt{7}$	± 2	2
19.	Hisoblang: $125^{\frac{2}{3}} \cdot 4 \cdot \sqrt{(0,027)^2} + 3$	12	3	6	13	47.	Ifodani soddalashtiring: $\left(\frac{\sqrt[3]{m-4}}{\sqrt[3]{m+4}} - \frac{\sqrt[3]{m+4}}{\sqrt[3]{m-4}}\right) \cdot \left(\frac{4\sqrt[3]{m}}{\sqrt[3]{m-4}}\right)$	$\frac{\sqrt[3]{m+4}}{4}$	$\frac{\sqrt[3]{m+4}}{4}$	$-\sqrt[3]{m-4}$	$-4(\sqrt[3]{m+4})$
20.	Agar $a = 7$ bo'lsa, $\sqrt{a^2 - 6a + 9} + \sqrt{a^2 - 12a + 36}$ ifodani qiymatini toping.	5	6	7	4	48.	Hisoblang: $\sqrt{(\log_2 3 + 4 \log_2 2 - 4) \cdot \log_2 3 + \log_2 12}$	4	2	8	$\log_2 9$
21.	Hisoblang: $\sqrt{3 - \frac{2}{9}} + \sqrt{1 + \frac{7}{9}}$	3	$\frac{4}{3}$	$\frac{5}{3}$	4	49.	$\begin{cases} \log_2(x-4)^2 \leq 2 \\ (x-1)^2 > 4 \end{cases}$ tengsizliklar sistemasi nechtabutun yechimgaega?	2 ta	3 ta	cheksiz ko'p	butun yechimga egaemas
22.	Agar $x = 2n+1$ (n - natural son) bo'lsa, $\frac{(-1)^{n+1} + (-1)^{2n}}{(-1)^n}$ ifodaning qiymatini aniqlang.	-2	0	2	-2 yoki 0	50.	Hisoblang: $\frac{\log_2 28 \cdot \log_2 28}{\log_4 7 + \log_4 4 + 2}$	1	2	0	3
23.	$\frac{\sqrt{11-4}}{\sqrt{11-3+1}} - \frac{\sqrt{11-12}}{\sqrt{11-3-3}}$ ni hisoblang.	-4	4	-2	2	51.	$\log_2(x+1) + \log_2(8-x) > 3$ tengsizlikni yeching.	$(0; 7)$	$(7; 8)$	$(-1; 8)$	$(-1; 0) \cup (7; 8)$
24.	Hisoblang: $(\sqrt{11-6\sqrt{2}} - 2)^2 + 2\sqrt{2}$	3	$-2\sqrt{2}$	4	1	52.	$\frac{x^2+9}{4-x^2} - \frac{\sqrt{9+x^2}}{\sqrt{4-x^2}}$ tenglama nechta haqiqiy ildizga ega?	haqiqiy ildizga egaemas	2	1	4
25.	$\frac{b^{\frac{5}{3}} + 2b^{\frac{4}{3}} + b^{-1}}{b^{\frac{4}{3}} + \frac{1}{b}} + 8b$ ifodaning $b = \frac{1}{8}$ bo'lgandagi qiymatini toping.	4	12	$2\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{8}$						
26.	Soddalashtiring: $(a < 0)$ $3\sqrt{-a} + \frac{a}{\sqrt{-a}}$	$2\sqrt{-a}$	$4\sqrt{-a}$	$2\sqrt{a}$	$4\sqrt{a}$						
27.	1 dan 120 gacha (120 ning o'zi ham) bo'lgan natural sonlar orasida 3 ga ham, 5 ga ham bo'linmaydiganlari nechta?	64	56	61	60						
28.	$1\frac{1}{6}, 1\frac{1}{12}, 1, \dots$ sonlar arifmetik progressiyaning hadlari bo'lsa, eng kichik musbat hadini toping.	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{24}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{4}$						

Fizika fanidan test savollari

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda.)

№	Savol	A	B	C	D
21.	Massasi 100 g bo'lgan o'q 600 m/s tezlik bilan horizontal uchib kelib, massasi 100 kg bo'lgan jismga kirib qoldi. Agar jismning o'zi turgan sirtga ishqalanish koeffitsiyenti 0,05 bo'lsa, u horizontal yo'lga qancha masofaga (cm) sirpanib boradi? $g=10 \text{ m/s}^2$	36	32	40	44
22.	60 kg massali bola tinch turgan 150 kg massali qayiqning bir uchidan ikkinchi uchiga o'tdi. Qayiqning uzunligi 3 m bo'lsa, u suvda qanday masofaga (m) siljigan?	6/7	7/6	6/5	5/6
23.	Boshlang'ich tezligi $v_0=6 \text{ m/s}$ bo'lgan $m=2 \text{ kg}$ massali jism devorga mahkamlangan bikrligi $k=1 \text{ kN/m}$ bo'lgan prujinaga urilib uni 20 cm ga siqdi. Jism va sirt orasidagi ishqalanish koeffitsiyenti 0,4 bo'lsa, dastlabki holatda jism prujinadan qanday L masofada (m) bo'lganini aniqlang. $g=10 \text{ m/s}^2$. 	1,8	2	2,2	1
24.	Prujinaning bir uchiga mahkamlangan 2 kg massali jism horizontal tekislikda A_1 amplitudabilan tebralayotgan edi. Jism muvozanat vaziyatidan o'tayotgandauning ustiga m massali jism qo'yildi. Natijada ikki jism birgalikda A_2 amplitudabilan tebranaboshladi. Agar $\frac{A_1}{A_2} = \frac{\sqrt{3}}{2}$ bo'lsa, m ni (kg) aniqlang.	1	3	2	4
25.	Garmonik tebralayotgan jismning maksimal tezlanishi 5 m/s^2 , siklik chastotasi 2 rad/s . Tebranishdagi maksimal tezlik (m/s) nimaga teng?	2,5	2	1,5	3
26.	Ikki tutash idishning biriga muz bo'lagi solinsa, ulardagi suv sathlari qanday o'zgaradi?	ikkisi teng ko'tariladi	faqat birinchisining sathi ko'tariladi	birinchisining sathi ko'proq ko'tariladi	ikkinchisining sathi ko'proq ko'tariladi
27.	Ikki havo shari bor, birinchisi cho'ziluvchan elastik rezinadan, ikkinchisi cho'zilmaydigan materialdan tayyorlangan. Sharlar vodorod bilan to'ldirilgach umumiy massa va hajmlari teng bo'lgan. Qaysi shar balandroq ko'tariladi?	birinchisi	ikkinchisi	ikkisi teng balandlikka ko'tariladi	vaqt o'tishi bilan ularning vaziyati almashib turadi
28.	Garmonik tebranish $x = A \cdot \sin(\pi t/5)$ qonuniyat bo'yicha ro'y beradi. Tebranishdagi maksimal tezlik nimaga teng?	$\pi A/3$	$2\pi A/3$	$4\pi A/3$	$4\pi A/5$
29.	Ikki moddiy nuqta garmonik tebranmoqda. Ikkinchisining tebranish chastotasi 3 marta kichik, maksimal tezligi 5 marta ortiq. Agar birinchisining tebranish amplitudasi 0,4 m bo'lsa, ikkinchisinki qanday (m)?	6	9	12	8
30.	Moddiy nuqta $x = A \sin(\pi t/8 + \pi/2)$ qonun bo'yicha tebranmoqda. Vaqt o'leho'vi $t=0$ dan boshlansa qanday t vaqtda(s) moddiy nuqtasog'an yo'l 1,5A gayeradi?	16/3	20/3	5	23/3
31.	O'q uzgan mergan 2,7 s o'tgach o'qning nishonga tekkanida chiqqan tovushni eshitdi. O'qning tezligi 800 m/s, tovushning havodagi tezligi 330 m/s bo'lsa, nishongacha bo'lgan masofa (m) topilsin.	630	690	720	775
32.	Protonning tezligi $3v$, alfazarraning tezligi v , tezliklar o'zaro tik yo'nalgan. Sistemaog'irlik markazining tezligi nimaga teng? $4m_p = m_\alpha$	v	$5v$	$3v$	$4v$
33.	Rasmda tasvirlangan ko'ndalang to'lqinning 0 va 1 nuqtalari orasidagi fazalar farqi qanday? 	$\pi/6$	$\pi/3$	$\pi/4$	$\pi/5$
34.	Modullari teng bo'lmagan ikki kuch bir nuqtaga qo'yilgan. Ularning natijaviysi 24 N, modullarining yig'indisi 32 N. Agar kichik kuch natijaviy kuchga perpendikulyar bo'lsa, kichik kuchni (N) aniqlang.	7	$\sqrt{448}$	$\sqrt{140}$	14
35.	Radiuslari teng ikki silindirik idishda mo' ($\rho_{\text{mo}}=800 \text{ kg/m}^3$) va suv idish tubida teng bosim hosil qilgan. Suv va moy massalari m_1 va m_2 qanday munosabatda?	$m_1=m_2$	$m_1=1,5m_2$	$m_1=1,7m_2$	$m_1=1,25m_2$
36.	Keramik sharchaning hajmi 1 m^3 bo'lib, suvda tekis cho'kmoqda. Sharchaning 10 m yo'lida 0,17 J issiqlik ajralib chiqqan. Sharchaning zichligi (kg/m^3) aniqlansin. $g=10 \text{ m/s}^2$	2700	2900	3100	2400
37.	Zichligi 300 kg/m^3 bo'lgan jism 0,6 qismi botgan holatda suyuqlikda suzmoqda. Agar jismning suyuqlikdan tashqaridagi hajmi 2 m^3 bo'lsa, unga ta'sir qilayotgan Arximed kuchini (kN) aniqlang. $g=10 \text{ m/s}^2$	15	6	9	12
38.	6 kg massali havo shari 2 m/s tezlanish bilan pastga tushmoqda. Undan qanday massali (kg) yuk tashlab yuborilsa, u havoda shunday tezlanish bilan yuqoriga ko'tariladi? Havoning qarshilik kuchini hisobga olimgan. $g=10 \text{ m/s}^2$	2	1	3	4
39.	"Moddalar bo'laligan issiqlik hodisalarini va bu moddalarning ichki xossalari barcha moddalar tartibsiz harakat qiluvchi va o'zaro ta'sirlashuvchi zarralardan iboratdir, degan tasavvur asosida tushuntirilgan nazariya ... nazariya deb ataladi. Nuqtalar o'rni to'ldiring.	molekular-kinetik	termodynamik	issiqlik	kvant

№	Savol	A	B	C	D
40.	Shishadan yasalgan kapillar suyuqlikka botirildi. Agar suyuqlik shishani bo'llashi ma'lum bo'lsa, kapillar va suyuqlik vaziyatini chizmadan ko'rsating. 				
41.	Bosimi 30 kPa, hajmi 2 m^3 bo'lgan gaz izotermik ravishda 5 m^3 gacha kengaydi. Gazning keyingi bosimini (kPa) aniqlang.	12	10	6	8
42.	Ideal gazning ichki energiyasi 144 kJ ga ortishi uchun gazga izoxorik ravishda qancha issiqlik miqdori (kJ) berilishi kerak?	144	240	360	288
43.	Grafikdan foydalanib, o'zgarmas massali ideal gaz 1-holatdan 2-holatga o'tganda temperaturasi qanday o'zgarganini aniqlang. 	2 marta kamaygan	2 marta ortgan	3 marta ortgan	3 marta kamaygan
44.	Quyida kristall jismning erish va qotish jarayonlarini ifodalovchi issiqlik grafiklari keltirilgan. Qaysi soha kristal jismning qotish jarayoniga mos keladi? 	BA	AO	CB	AC
45.	Termodinamik jarayonlar tufayli ideal gaz 1-holatdan 2-holatga o'tgan. Agar gazning dastlabki temperaturasi -173°C bo'lsa, natijaviy temperaturasi ($^\circ\text{C}$) topilsin. 	927	1200	1073	873
46.	m massali ideal gaz ustida grafikda ko'rsatilganidek I va II jarayonlar amalga oshirildi. Agar B va A nuqtalarga mos keluvchi bosimlar nisbati $p_B/p_A=3$ bo'lsa, bu nuqtalarga mos keluvchi hajmlar nisbati V_B/V_A ni aniqlang. 	1/3	3	9	1/9
47.	Ideal gazning absolyut temperaturasi 2 marta ortganda uning bosimi 50% ga ortdi. Gazning hajmi necha marta o'zgaradi?	4/3 marta ortgan	4/3 marta kamaygan	5/3 marta ortgan	5/3 marta kamaygan
48.	Sindan yasalgan to'g'ri to'rtburchak shaklidagi ramkaning $AB=20 \text{ cm}$ li tomoni qo'zg'aluvchan. Ramkaga sovun eritmasining ($\sigma=0,04 \text{ N/m}$) pardasi tortilgan. Ramkaning AB qismi o'ng tomonga 8 cm ga tortildi. Bunda bajarilgan ish (mJ) topilsin. 	1,28	0,96	0,64	0,32
49.	Kapillar qisman suvga tushurilgan. Suv kapillarni ho'llab 10 mm balandlikka ko'tarilgan bo'lsa kapillarning ichki radiusi (mm) qanday? Suvning sirt taranglik koeffitsiyenti 0,073 N/m. $g=10 \text{ m/s}^2$	1,46	0,36	14,6	0,18
50.	Kapillar nay avval suvga keyin spirtga tushurildi. Agar kapillarda ko'tarilgan suyuqliklar sathlarining farqi 7 mm bo'lsa, kapillar bo'yab suv qancha balandlikka (mm) ko'tarilganini aniqlang. Ularning zichliklari $\rho_{\text{suv}}=1,25\rho_{\text{spirt}}$ sirt taranglik koeffitsiyentlari $\sigma_{\text{suv}}=3\sigma_{\text{spirt}}$ kabi munosabatda. Har ikkala suyuqlik ham ho'llo'vchi.	12	5	15	8
51.	Kapillar nay avval suvga ($\rho_{\text{suv}}=1000 \text{ kg/m}^3$) keyin spirtga ($\rho_{\text{spirt}}=800 \text{ kg/m}^3$) tushurildi. Bunda kapillar bo'yab ko'tarilgan suyuqliklar sathlari farqi 16,8 mm. ni tashkil etdi. Kapillar nayning radiusini (mm) aniqlang. Har ikkala suyuqlik ham ho'llo'vchi. $\sigma_{\text{suv}}=0,072 \text{ N/m}$, $\sigma_{\text{spirt}}=0,024 \text{ N/m}$. $g=10 \text{ m/s}^2$	1/2	3/2	4/3	2/3
52.	Elektr qurilma quvur bo'yab o'tayotgan suvning haroratini 7 K ga oshirmoqda. Suvning sarfi 0,25 kg/s bo'lsa, qurilmaning quvvati (kW) qanday? $c=4200 \text{ J/(kg}\cdot\text{K)}$	7,35	8,4	9,45	6,3
53.	Ideal gazning (bir atomli) dastlabki hajmi $V_1=1 \text{ m}^3$, ikkinchi holatdagi hajmi $V_2=0,5 \text{ m}^3$. Agar gaz 1-holatdan 2-holatga grafikda ko'rsatilganidek o'tgan bo'lsa, undan qancha issiqlik miqdori (kJ) olinganini aniqlang. Gazning 1-holatdagi bosimi 110 kPa. 	55	82,5	137,5	192,5

(Davomi kelgusi sonlarda.)

Jumhuriyat muallimi

O'tgan asming 80-yillarida mamlakatimiz ijtimoiy hayotida tub o'zgarishlar sodir bo'ldi: oshkorlik siyosati tufayli sobiq SSSRning asl basharasi ochildi, davlat tili masalasi o'rtaga tashlandi, milliy munosabatlar keskinlashdi, milliy istiqlol g'oyalari oldinga surildi, millatimizning haqiqiy tarixi yoritila boshlandi. Qisqasi, xalqimiz o'zini chuqurroq anglab, mustaqillik sari qadam qo'ydi. Ayni shu jarayonda haqiqiy fidoyilar jonbozlik ko'rsatishdi — kimdir siyosiy jasorati bilan maydonga chiqqan bo'lsa, kimdir ilm-u irfon orqali xalqimizni asriy mustamlakachilikdan uyg'otishga xizmat qildi. Mana shunday insonlar orasida Rahimboy Jumaniyozov ham bor edi.

Rahimboy talabalik davridan yaxshi bilaman. U bilan O'zMU(sobiq ToshDU) ning tayyorlov bo'limida birga tahsil olganmiz. U o'ta tirishqoq, o'z quvvayi hofizasi bilan ko'pchilikni hayron qoldirar, xalq dostonlaridan juda ko'p parchalarni yoddan, ifodali aytalar, har bir obrazning mohiyatini to'la-to'kis ochib bera olardi. Ayni paytda eski o'zbek yozuvi — arab alifbosini yaxshi bilar, arabcha imloning sir-sinoatidan yaxshi xabardor edi. Buning ustiga unda improvizatsiya — badihago'ylik san'ati ham rivojlangan edi. Shu bois talabalar orasida, fakultet hamda universitet jamoasida katta obro' qozongan, ustozlar duosini olgan talabalardan biri edi.

Rahimboy do'stim talabalik davridanoq ilm yo'lini tutdi, ma'rifat mayog'ini mahkam ushladi, O'zbekiston Fanlar akademiyasi bilan aloqani yo'lga qo'ydi. Shu sababli bo'lsa kerak, talabalikning oxirgi yilidan boshlab Til va adabiyot institutida ishlay boshladi. Bu mo'tabar dargohda Matyoqub Qo'shjonov, Abduqodir Hayitmetov, To'ra Mirzayev kabi olimlarning nazariga tushdi, ko'plab ilmiy maqolalar yozdi, o'zbek folklori va mumtoz adabiyot tutashgan soha — xalq kitoblari ustida tadqiqot olib bordi. Natijada 1991-yili filologiya fanlari nomzodi ilmiy darajasiga ega bo'ldi. Ayniqsa, 1989-yilda yaratilgan "Eski o'zbek yozuvi" deb nomlangan kitobi shov-shuvlarga sabab bo'ldi. Mazkur kitob bir necha bor qayta nashr qilindi, minglab insonlarning savodini chiqarishda dasturilamal bo'ldi. Negaki eski o'zbek (arab) yozuvi orqali milliy o'zlikni anglash sari yo'l ochildi, qadim madaniyatimizni o'rganishda muhim vosita bo'lib qoldi.

Rahimboy Jumaniyozov bu borada gi izlanishlarini to'xtovsiz davom ettirdi. 1990-yili "Alifbo saboqlari" deb nomlangan o'quv-uslubiy qo'llanmani

chop ettirdi. 1995-yili esa "Harflar tilga kirganda" kitobi nashr etildi. Muallif tanlagan usul sodda va xalqchilligi bilan ajralib turgani bois respublikamizdagi barcha ta'lim muassasalarida, o'quv kurslarida mazkur qo'llanma asosida mashg'ulotlar olib borildi. Yangilishmasam, ko'plab yurtdoshlarimiz u yaratgan qo'llanmalar asosida, mustaqil tarzda eski o'zbek yozuvini o'rganib oldi. Bu esa uning novatorligidan, jamiyat talabi va zamon shiddatini tezkorlik bilan ilg'ab olganidan dalolatdir.

Ilm-u ma'rifatning faol targ'ibotchisi-ga aylangan Rahimboy Jumaniyozov O'zbekiston televideniyesi orqali ham samarali faoliyat olib bordi. Mustaqillik arafasida "Alifbo saboqlari" ko'rsatuvini tashkil etib, eski o'zbek yozuvini xalqimizga o'rgatdi, natijada xalq orasida "Jumhuriyat muallimi" deya ardoqlanadigan bo'ldi. Keyinchalik "Sirli sandiq", "Iqtidor" ko'rsatuvlarining muallifi sifatida ham xalqimizga ma'rifat ulashdi, o'zbek arab yozuvida bitilgan durdona asarlarga qiziqish uyg'otdi.

Rahimboy Jumaniyozov keng qamrovli olim, serqirra ijodkor va mohir notiq sifatida e'tirof etildi. Negaki, uning qator asarlari nutq madaniyati, notiqlik san'ati va tildan unumli foydalanish mahoratiga bag'ishlangan. Jumladan, "Nutqiy mahorat" (2005), "Muomala madaniyati" (2015), "Dil — qulf, til — kalit" (2016), "Notiqlik san'ati" (2016), "Siz notiq bo'lmoqchimisiz?" (2019) kitoblarida notiqlik san'atining turli qirralari qamrab olingan. O'zbek adabiy tili, nutq madaniyatining ilmiy-nazariy va amaliy jihatlarini ishonarli tarzda, sinovdan o'tgan materiallar asosida tahlil qilingan, hozirgi til amaliyoti uchun foydali fikr-mulohazalar tavsifiya etilgan.

Rahimboy notiqlik san'atining sir-asrorlarini chuqur o'rgangan holda mashhur

radio diktori, O'zbekiston xalq artisti Qodir Maxsumov ijodi to'g'risida maxsus kitob tayyorladi. "Toshkentdan gapiramiz" deb nomlangan ushbu kitob 2016-yili "O'zbekiston" nashriyotida chop etildi. Ushbu asar ham radio va teleboshlovchilar, suxandonlar uchun muhim qo'llanma bo'lib qoldi. Ayni paytda olimning o'zbek milliy kinosini rivojlantirishdagi mehnatini ham alohida qayd etish joizdir. Negaki, uning badiiy rahbarligi ostida "Iqtidor" studiyasida "Qora ilon" va yana bir nechta badiiy film suratga olinib, namoyish qilinmoqda.

Shu o'rinda Rahimboy Jumaniyozovning shaxsan o'zi yetuk notiq ekanini alohida ta'kidlash o'rindir. Chunki uning ovozdagi o'ziga xos ohang, jarangdorlik, adabiy til qoidalariga qat'iy rioya etish, topqirlik va badihago'ylik birorta suxandon yoki boshlovchida uchramaydi. U talaffuz etgan so'zdagi aniqlik, so'z urg'usi va mantiqiy urg'uning mazmun-mohiyatini to'liq anglagan holda boshqalarga ham yetkaza olish qobiliyati, mumtoz adabiyot va zamonaviy she'riyat namunalariidan unumli foydalana olishi noyob iste'dod sohibi ekanidan darak beradi.

Shuningdek, mumtoz g'azallarni o'qish mahorati, aruz vaznining qonun-qoidalarini puxta o'zlashtirgani ham uning betakror ovozi sohibi ekanini anglatadi. Shu sababli ham 1991-yili Alisher Navoiyning 550 yilligi munosabati bilan O'zbekiston radiosida yil davomida o'qigan g'azallari hali-hanuz yuraklarni hayajonga soladi.

Ardoqli shoirimiz Abdulla Oripovning "Kurashadi ikki to'lqin" she'rida shunday jumlar bor: "Do'stim, kurash endi bu kun sarhadidan oshibdi. Kurash endi ummon kabi qirg'og'idan tashibdi". Darhaqiqat, mafkuraviy kurash hech qachon to'xtagan emas. Ayniqsa, hozirgi globallashuv davrida mafkuraviy-ma'naviy tahdidlar ming bir xil ko'rinishda davom etmoqda.

Yurtimiz fuqarolarini, ayniqsa, yosh avlodni mafkuraviy xurujlardan asrashning turli usul va vositalaridan foydalanilmoqda. Rahimboy Jumaniyozov bu borada ham peshqadam ziyohlarimizdan biridir. Binobarin, uning "Targ'ibotning ta'sirchan tizimi", "Gumrohlik girdobidan yorug'likka" maqolalari o'z vaqtda yozilgan, dolzarb maqolalardan sanaladi. Ayniqsa, "G'oyamiz — himoyamiz" nomli ijtimoiy-ma'rifiy loyiha jamoatchi-

lik orasida shuhrat qozondi. Rahimboyning siyosiy topqirliqi, milliy g'oyani sodda uslubda, ishonarli tarzda yetkaza olish mahorati, yetuk notiqligi juda qo'l keldi. Yetuk notiq va olim 2016-, 2018-, 2019-yillarda Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi tomonidan "Yilning eng faol ma'naviyat targ'ibotchisi" deya e'tirof etildi.

Davr talabi, zamon shiddatiga hamohang qadam tashlab kelayotgan, o'zining qutlug' yoshini nishonlayotgan R.Jumaniyozov bugungi kunda ham samarali faoliyat olib bormoqda. Jumladan, respublikamizda notiqlik san'atini rivojlantirish, har bir fuqaroning nutq madaniyatini oshirish uchun maxsus kurslar tashkil etib, tizimli mashg'ulotlarni yo'lga qo'ygan. Oliy maqsadi — ushbu kurslarni Notiqlik akademiyasiga aylantirish hamda aholining barcha qatlamini qamrab olishdir.

Zukko tadqiqotchi, yetuk notiq, ma'naviyat va ma'rifatning faol targ'ibotchisi, izlanuvchan pedagog Rahimboy Jumaniyozovga ijodiy yutuqlar har doimo hamroh bo'lishiga tilakdoshmiz. Niyatimiz — davlat mukofotiga sazovor bo'lmagan esa-da, xalq tomonidan "Jumhuriyat muallimi" deya ardoqlangan insonga farzandlar kamoli, shogirdlar ehtiromi nasib qilsin. Qisqasi, shoirming qalamidan to'kilgan, qalb qo'ri bilan bitilgan quyidagi tilaklar do'stim Rahimboyga ham nasib etsin:

*Baxt-u toleni qidirgan odam,
Olis yo'lga chiqqan
yurtdoshim, og'am.
Bardam bo'l, horima, dadil
qo'y qadam,
Ilohim, yo'llaring bexatar bo'lsin,
Tangrim murodingni muyassar qilsin!*

Ravshan JOMONOV,
O'zbekiston davlat xoreografiya akademiyasi professori,
filologiya fanlari nomzodi

Ustozga ehtirom

Hayotda shunday insonlar borki, ular bir umr xalq manfaatini, yurt kelajagi uchun jon kuydirib yashaydilar. Shunday insonlardan biri — mening ustozim.

Umrini ta'limga baxshida etgan jonkuyar inson, Xiva shahridagi 10-umumta'lim maktabida qariyb 33 yildan beri faoliyat yuritib kelayotgan fidoyi shaxs Davlatyor Rahimov o'z ishini mohir ustasi, adabiyot va tarixga oid 100

dan ortiq maqolalar muallifidir. Uning bir qancha tarixiy asarlari o'quvchilar qalbidan joy egallagan. "Feruz — shoh va shoir qismati", "Sulton Uvays", "Ehtirom", "Muhammad Murod devonbegi", "Olloqulixon", "Anushshoh" asar-

larida ko'hna va hamisha navqiron Xiva tarixi haqida hikoya qilinadi.

O'zbekiston xalq o'qituvchisi Davlatyor Rahimov bu yil 70 yoshni qarshiladi. Umri davomida ko'plab shogirdlar yetishtirgan, o'z ilmi va mohirligi bilan darslarida o'quvchilar qalbiga yo'l topa olgan, hamisha ustoz sifatida hamkasblariga o'rnak va namuna bo'lib kelayotgan bu insonni tanigan-

lar, ko'rganlar haqiqiy muallim siymosi shunday bo'lishi kerak, deb xulosa qiladilar.

Ustozning Xiva shahridagi 10-maktab shahardagi eng nufuzli ta'lim dargohiga aylanishida hissasi katta. U kishini doim harakatda va izlanishda, hamkasblarini ham o'z ortidan ergashtirayotgan holatda uchratamiz. Biz maktab jamoasi shunday ustoz bilan bir jamoada, ham-fikr ishlayotganimizdan faxrlanamiz.

Gulnora NAZAROVA,
Xiva shahridagi
10-maktab o'qituvchisi

Sadullayev Ulug'bek Norqulovichning 08.00.04 — Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti ixtisosligi bo'yicha "Go'sht va sut yetishtirish sohasini modernizatsiyalashni rag'batlantirishning asosiy yo'nalishlari" mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.01.2020.I.10.03 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 19-iyun kuni soat 12.00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100000, Toshkent shahri, Qori Niyoziy ko'chasi, 39-uy.
Tel/faks: (71) 237-46-68, 237-38-79; e-mail: admin@tiame.uz

Murodov Sherzodbek Murod o'g'lining 08.00.04 — Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti ixtisosligi bo'yicha "Mevalar sabzavot mahsulotlarini sotish sohasida kooperatsiya munosabatlari shakllantirish" mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.01.2020.I.10.03 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 19-iyun kuni soat 10.00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100000, Toshkent shahri, Qori Niyoziy ko'chasi, 39-uy.
Tel/faks: (71) 237-46-68, 237-38-79; e-mail: admin@tiame.uz

Djurayev Bekzod Bekmatovichning 08.00.04 — Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti ixtisosligi bo'yicha "Qishloq xo'jaligida marketing tizimidan foydalanishni takomillashtirish yo'llari" mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.01.2020.I.10.03 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 22-iyun kuni soat 10.00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100000, Toshkent shahri, Qori Niyoziy ko'chasi, 39-uy.
Tel/faks: (71) 237-46-68, 237-38-79; e-mail: admin@tiame.uz

Tadjiev Abdusame Abdusamidovichning 08.00.04 — Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti ixtisosligi bo'yicha "Yer-suv islohotlari va fermer xo'jaliklari o'rtasidagi o'zaro kooperatsiya munosabatlari iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida)" mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.01.2020.I.10.03 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 22-iyun kuni soat 12.00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100000, Toshkent shahri, Qori Niyoziy ko'chasi, 39-uy.
Tel/faks: (71) 237-46-68, 237-38-79; e-mail: admin@tiame.uz

Mamatkulov Baxrom Bosimovichning 14.00.09 — Pediatriya ixtisosligi bo'yicha "Bolalarda nefrotik sindromning og'ir asoratlarini intensiv davolashni baholash va unga yondashuvni qayta ko'rib chiqish" (tibbiyot fanlari) mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent pediatriya tibbiyot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.04/30.12.2019.Tib.29.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 17-iyun kuni soat 13:00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent shahri, Yunusobod tumani, Bog'ishamol ko'chasi, 223-uy.
Tel/faks: (71) 262-33-14; e-mail: tashpmi@gmail.com

Ruzmatova Dilfuza Mirzabayevnaning 14.00.09 — Pediatriya ixtisosligi bo'yicha "Bolalarda salomatlik determinantlariga ko'ra kardiomiopatiyalarning klinik-funksional xususiyatlari" (tibbiyot fanlari) mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent pediatriya tibbiyot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.04/30.12.2019.Tib.29.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 17-iyun kuni soat 11:00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent shahri, Yunusobod tumani, Bog'ishamol ko'chasi, 223-uy.
Tel/faks: (71) 262-33-14; e-mail: tashpmi@gmail.com

Abdurazakov Abduraziz Abdujabarovichning 05.02.01 — Mashinasozlikda materialshunoslik. Quymachilik. Metallarga termik va bosim ostida ishlov berish. Qora, rangli va noyob metallar metallurgiyasi (materialshunoslik va metallurgiya yo'nalishlari, texnika fanlari) ixtisosligi bo'yicha "Yuqori ekspluatatsion tavsifli termomekanik birlashgan termostastlar asosida kompozitsion materiallar yaratish" mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat texnika universiteti "Fan va taraqqiyot" DUK huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.12.2019.K.T.03.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 17-iyun kuni soat 11.00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Mirzo G'olib ko'chasi, 7- "A" uy.
Tel/faks: (71) 246-39-28, 227-12-73; e-mail: fan_va_taraqqiyot@mail.ru

Bozorboev Shuxrat Abduraximovichning 02.00.07 — Kompozitsion, lok-bo'yoq va rezina materiallari kimyosi va texnologiyasi va 05.02.01 — Mashinasozlikda materialshunoslik. Quymachilik. Metallarga termik va bosim ostida ishlov berish. Qora, rangli va noyob metallar metallurgiyasi (materialshunoslik va metallurgiya yo'nalishlari, texnika fanlari) ixtisosliklari bo'yicha "Organomineral xomashyolarni mexanokimyoviy faollashtirish va ulardan foydalanib mashinasozlik uchun modifikatsiyalangan kompozitsion polimer materiallar yaratish" mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti "Fan va taraqqiyot" DUK huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.03/30.12.2019.K.T.03.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 16-iyun kuni soat 11.00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Mirzo G'olib ko'chasi, 7- "A" uy.
Tel/faks: (71) 246-39-28, 227-12-73; e-mail: fan_va_taraqqiyot@mail.ru

Raximova Shaxnoza Xakimjanovnaning 02.00.10 — Biorganik kimyo ixtisosligi bo'yicha "Sarica papaya lateksidan Kukumazim substansiyasini va makkajo'zori donidan albumin olish texnologiyasini ishlab chiqish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi O'simlik moddolari kimyosi instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.02/30.01.2020.K.T.104.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 12-iyun kuni soat 12.00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tganligi ma'lum qilinadi.

Manzil: 100170, Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek tumani, Mirzo Ulug'bek ko'chasi, 77-uy.
Tel/faks: (71) 262-59-13, 262-73-48.

Yakubov Abdulaziz Abdujabarovichning 14.00.11 — Dermatologiya va venerologiya ixtisosligi bo'yicha "Rosatseaning rivojlanishida klinik-genetik va bioximik mexanizmlari va davolash usulini takomillashtirish" (tibbiyot fanlari) mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent pediatriya tibbiyot instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.04/30.12.2019.Tib.29.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 18-iyun kuni soat 11:00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent shahri, Yunusobod tumani, Bog'ishamol ko'chasi, 223-uy.
Tel/faks: (71) 262-33-14; e-mail: tashpmi@gmail.com

Isomidinov Azizjon Salomidinovichning 02.00.16 — Kimyo texnologiyasi va oziq-ovqat ishlab chiqarish jarayonlari va apparatlari ixtisosligi bo'yicha "Kimyo sanoati changli gazlarini tozalashning samarali usul va qurilmalarini yaratish" mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent kimyo-texnologiya instituti huzuridagi DSc.27.06.2017.T.04.01 raqamli ilmiy kengashning 2020-yil 17-iyun kuni soat 11:00 dagi onlayn (masofaviy) majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100140, Toshkent shahri, Shayxontohur tumani, Navoiy ko'chasi, 32-uy.
Tel/faks: (71) 244-79-20, 244-79-17; e-mail: tashpmi@gmail.com

Izoh: O'tkazilayotgan barcha himoyalar O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Bosh ilmiy-metodik markazning <http://himoya.bimm.uz> platformasi va Zoom dasturi orqali onlayn (masofaviy) tarzda amalga oshiriladi.

Qurilish boshladingizmi? Sizga yordam beramiz!

Yoz — qurilish ishlarini boshlash uchun ayni davr. Buning uchun har qanday bino yoki obyekt asosini yaratishda sifatli metall konstruksiyadan foydalanish talab etiladi.

Metall konstruksiya o'zi nima?

Metall konstruksiyalar o'lichami, tayyorlanish usuli, konfiguratsiyasi va qo'llanilishi jihatidan farqlanadi. Metall konstruksiyalar, shuningdek, temir-beton konstruksiyalarga qaraganda qator ustun jihatlarga ham ega:

- * vazni yengilligi;
 - * montaj hamda demontaj ishlarining qulayligi;
 - * quruvchilarga tashishning osonligi;
 - * tezlik bilan tiklash imkoniyati.
- O'zbekistonda "NURAFSHON SULTON METALL" MChJ metall konstruksiyalar ishlab chiqarish bo'yicha yetakchi kompaniya sanaladi. Kompaniya bir necha yillardan beri ko'plab mijozlarga sifatli metall konstruksiyalarni yetkazib bermoqda. Shuningdek, kislodovsk va boshqa har xil modullar, an-

garlarni montaj va demontaj ishlarini ham bajaradi.

Mijoz talabi va istagiga mos taklif

Kompaniya nafaqat ma'lum bir turdagi konstruksiyalarni, balki buyurtmachi xohish-istagidan kelib chiqqan holda nonstandart modellarni ham ishlab chiqaradi. Bunday ishlar, shubhasiz, maxsus chizmalar va texnik ishlanmalar yordamida amalga oshiriladi.

Qo'shimcha qulayliklar

Kompaniya turli xildagi metall konstruksiyalarni MDH davlatlaridan keltiradi. Bundan tashqari, turli murakkablikda bo'lgan metall qurilmalarni boshqa joyga ko'chirishda professional xizmat turini taklif etadi. Bunda obyektning to'laonli eski holda joyiga o'tatilishi ta'minlanadi.

Agarda konstruksiyalar ta'mirlalab bo'lsa, kompaniya sizga yangidan ta'mirlalab, qayta ishlab beradi.

Professional yondashuv

Metall konstruksiyalarni loyihalash,

ularni ishlab chiqarish va montaj qilishda o'z ishini ustalariga murojaat qilish foydadan emasligi sir emas. Shu sababli, "NURAFSHON SULTON METALL" konstruksiyalari ko'p yillik tajribaga ega bo'lgan yetuk mutaxassis va muhandislar tomonidan ishlab chiqariladi.

Eng muhimi — hamyonbo

Siz metall konstruksiyalarni bozor narxidan arzon va kelishilgan narxlarida xarid qilish imkoniga ega bo'lasiz. O'z ishini ustalari esa sizning buyurt-

mangizni yuqori sifatda bajarib berishi kafolatlanadi!

Yangi imorat qurish arafasidamisiz? Yoki metall konstruksiyani boshqa obyektga ko'chirish niyatidamisiz? U holda "NURAFSHON SULTON METALL" MChJ kompaniyasi xizmatigizda.

Murojaat uchun telefon:

(93) 181-98-88, (91) 293-77-76,
(99) 887-09-52.

Xizmatlar litsenziyalangan!
Mahsulotlar sertifikatlangan!

Abituriyentga yordam:

Qabul kvotalarining yo'nalishlar bo'yicha solishtirma jadvali

(Davomi. Boshi 8-9-betlarda.)

“Filologiya va tillarni o'qitish: ingliz tili” yo'nalishi

Oliy ta'lim muassasasi nomi	Shifr	Jami kvota	Shu jumladan	
			grant	kontrakt
Kunduzgi ta'lim shakli				
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	5120100	400	80	320
Samarqand davlat chet tillar instituti	5120100	150	20	130
O'zbekiston Milliy universiteti	5120100	75	20	55
Qoraqalpoq davlat universiteti	5120100	75	10	65
Farg'ona davlat universiteti	5120100	75	25	50
Urganch davlat universiteti	5120100	75	15	60
O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali	5120100	50	10	40
Buxoro davlat universiteti	5120100	50	5	45
Qarshi davlat universiteti	5120100	50	10	40
Namangan davlat universiteti	5120100	50	10	40
Termiz davlat universiteti	5120100	25	10	15
Kechki ta'lim shakli				
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	5120100		75	
O'zbekiston Milliy universiteti	5120100		50	

“Filologiya va tillarni o'qitish: nemis tili” yo'nalishi

Oliy ta'lim muassasasi nomi	Shifr	Jami kvota	Shu jumladan	
			grant	kontrakt
Kunduzgi ta'lim shakli				
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	5120100	100	25	75
Samarqand davlat chet tillar instituti	5120100	100	5	95
O'zbekiston Milliy universiteti	5120100	50	10	40
Buxoro davlat universiteti	5120100	50	5	45
Qoraqalpoq davlat universiteti	5120100	50	10	40
Qarshi davlat universiteti	5120100	50	5	45
Namangan davlat universiteti	5120100	50	5	45
Urganch davlat universiteti	5120100	50	5	45
Kechki ta'lim shakli				
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	5120100		50	

“Filologiya va tillarni o'qitish: fransuz tili” yo'nalishi

Oliy ta'lim muassasasi nomi	Shifr	Jami kvota	Shu jumladan	
			grant	kontrakt
Kunduzgi ta'lim shakli				
Samarqand davlat chet tillar instituti	5120100	100	5	95
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	5120100	75	15	60
O'zbekiston Milliy universiteti	5120100	50	10	40
Buxoro davlat universiteti	5120100	50	10	40
Qarshi davlat universiteti	5120100	50	5	45
Urganch davlat universiteti	5120100	50	5	45
Termiz davlat universiteti	5120100	25	5	20
Kechki ta'lim shakli				
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	5120100		50	

Bundan tashqari, “Filologiya va tillarni o'qitish: (tillar bo'yicha)” (5120100) yo'nalishlariga qoraqalpoq, qozoq, tojik, turkman, arab, ispan, italyan, koreys, xitoy, yapon, shuningdek, sharq tillari ham kiradi. Ularga quyidagicha kvotalar ajratilgan:

Oliy ta'lim muassasasi nomi	Yo'nalish nomi	Jami kvota	Shu jumladan	
			grant	kontrakt
Kunduzgi ta'lim shakli				
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish (sharq tillari)	225	10	215
Qoraqalpoq davlat universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: qoraqalpoq tili	150	35	115
Samarqand davlat chet tillar instituti	Filologiya va tillarni o'qitish: koreys tili	100	5	95
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: xitoy tili	75	20	55
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: koreys tili	75	20	55
Samarqand davlat chet tillar instituti	Filologiya va tillarni o'qitish: xitoy tili	75	5	70
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: ispan tili	50	10	40
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: yapon tili	50	10	40
Samarqand davlat universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: tojik tili	50	10	40
Samarqand davlat chet tillar instituti	Filologiya va tillarni o'qitish: ispan tili	50	5	45
Samarqand davlat chet tillar instituti	Filologiya va tillarni o'qitish: yapon tili	50	5	45
Guliston davlat universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: qozoq tili	25	10	15
Qoraqalpoq davlat universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: qozoq tili	25	5	20
Qoraqalpoq davlat universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: turkman tili	25	5	20
Samarqand davlat chet tillar instituti	Filologiya va tillarni o'qitish: italyan tili	25	5	20
Samarqand davlat chet tillar instituti	Filologiya va tillarni o'qitish: arab tili	25	5	20
Termiz davlat universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: tojik tili	25	5	20
Farg'ona davlat universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: tojik tili	25	5	20
O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi	Filologiya va tillarni o'qitish (arab tili)	25	12	13
Kechki ta'lim shakli				
Toshkent davlat sharqshunoslik instituti	Filologiya va tillarni o'qitish (sharq tillari)		75	
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: koreys tili		50	
Sirtqi ta'lim shakli				
Qoraqalpoq davlat universiteti	Filologiya va tillarni o'qitish: qoraqalpoq tili		75	

Alisher EGAMBERDIYEV tayyorladi.

Marifat

TA'NIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan. Indeks: 149, 150, V-4195. Tiraj 9641. Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulda bosilgan, qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — (71) 233-50-55;
kotiyyat — (71) 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi — (71) 233-42-92 (faks), (71) 233-56-00.

“Marifat” dan materiallarni ko'chirib bosish tahriyyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.

Tahriyyatga kelgan qo'lyozmalar taqdir qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri, Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy. Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Maohat Toshova, Faxriddin Rahimov.
Navbatchi muharrir: Mahmud Rajabov.
Navbatchi: Faxriddin Rahimov.

Gazeta haftaning chorshanba kuni chiqadi.

“O'zbekiston” nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi. Korxonada manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

O'zA yakuni — 21.30 Topshiriladi — 22.40

1 2 3 4 5 6